

Α.Τ.Ε.Ι. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II ΣΤΗ
ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

ΦΟΙΤΗΤΕΣ:

ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

ΚΟΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

κ. ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

1.1 Εισαγωγή στη Βασιλεία.....	8
1.2 Νομική φύση.....	9
1.3 Στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας.....	9
1.4 Στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου της Βασιλείας II.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

2.1 Πρώτος Πυλώνας.....	14
2.2 Δεύτερος Πυλώνας.....	18
2.3 Τρίτος Πυλώνας.....	19
2.4 Λοιπές Πράξεις.....	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣII

3.1Κριτική του συμφώνου της Βασιλείας I.....	22
3.2 Αύξηση των κατηγοριών ανοιγμάτων και ο ρόλος των Ε.Ο.Π.Α.	23
3.3 Προστίθενται και ο Λειτουργικός κίνδυνος στον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων.....	26
3.4 Μέθοδοι μέτρησης του Λειτουργικού κινδύνου.....	28
3.5 Αύξηση των τεχνικών μείωσης και μεταβίβασης κινδύνου	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

4.1 Η επίδραση του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια στο κοινοτικό δίκαιο.....	37
4.1.1 Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας.....	38
4.1.2 Οι τρέχουσες εξελίξεις σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο.....	39
4.2 Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην ελληνική νομοθεσία	42
4.2.1Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία.....	43

4.2.2 Ζητήματα που τίθενται.....	44
----------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.1 Βασιλεία ΙΙ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	48
--	----

5.2 Η επιπτώσεις για τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία των ΜΜΕ.....	50
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : Η ΕΠΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

6.1 Χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα.....	53
---	----

6.2 Χρηματοοικονομική σταθερότητα.....	54
--	----

6.3 Η επίδραση της Βασιλείας ΙΙ.....	56
--------------------------------------	----

6.4 Συμπέρασμα για το αν η Βασιλεία ΙΙ συμβάλλει ή μη στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.....	61
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ

7.1 Τα ελαττώματα της Βασιλείας ΙΙ σύμφωνα με κάποιους οικονομολόγους.....	63
--	----

7.2 Οι πέντε πιο σημαντικές κριτικές.....	66
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

8.1 Η κρίση στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι επεκτάσεις της στην ελληνική οικονομία.....	70
8.1.1 Ιστορική αναδρομή.....	71
8.1.2 Τα αίτια της διεθνούς κρίσης.....	76
8.1.3 Η διεξόδυση της κρίσης στην οικονομία και η σταδιακή κλιμάκωσή της.....	78
8.1.4 Ελληνική πραγματικότητα.....	80
8.1.5 Πρωτοβουλίες και λύσεις.....	82
8.2 Ο Χρονικός Ορίζοντας Εξόδου από την κρίση.....	86
8.3 Συμπεράσματα για την οικονομική κρίση.....	87
8.4 Ο συνδυασμός της Οικονομικής Κρίσης με τους κανόνες της Βασιλείας II.....	88
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εξελίξεις στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά την τελευταία εικοσαετία επέβαλαν ως αναγκαιότητα τη δημιουργία και καθιέρωση ενός επαρκούς και αξιόπιστου ρυθμιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των Τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι σημαντικότεροι λόγοι που δημιούργησαν αυτήν την αναγκαιότητα ήταν:

- Οι μεγάλες και έντονες διακυμάνσεις των τιμών των μετοχών στα διεθνή Χρηματιστήρια
- Η απελευθέρωση των αγορών χρήματος
- Η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων
- Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων
- Η διαρκώς αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων

Σε αρκετές επίσης χώρες του κόσμου παρατηρήθηκαν κατά την εικοσαετία αυτή σοβαρά προβλήματα αδυναμίας αποπληρωμής δανείων, πρόκλησης ζημιών λόγω δόλου και ανεπάρκειας των ηλεκτρονικών συστημάτων κλπ. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν ήταν λίγες οι φορές όπου οι εθνικές κυβερνήσεις χρειάστηκε να επέμβουν δυναμικά στο τραπεζικό σύστημα, προκειμένου να διασώσουν τους υπό πτώχευση οργανισμούς, αναλαμβάνοντας τεράστια κόστη.

Η άμεση αντιμετώπιση τέτοιων αρρυθμιών έως και κρίσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος διεθνώς απαιτούσε την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών αφενός και αφετέρου την ανάπτυξη και καθιέρωση συστημάτων μέτρησης των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες.

Έτσι παρατηρούμε ότι η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Ο σημαντικότερος παράγοντας για την Διαχείριση Κινδύνων που τέθηκε από τις Εποπτικές Αρχές είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στοχεύει να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Για τη μέτρηση της συσχέτισης μεταξύ των δύο παραγόντων, δηλαδή του ύψους των ιδίων κεφαλαίων και του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου, που απορρέει από τη διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, καθιερώθηκε από τις εποπτικές αρχές ο συντελεστής φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές.

Η Συνθήκη της Βασιλείας II επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα. Ο υπολογισμός του προκύπτει με τον ίδιο τρόπο όπως και ο συντελεστής φερεγγυότητας μόνο που σε αυτή την αναθεώρηση προστέθηκαν στο Σταθμισμένο Ενεργητικό στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο κίνδυνος αγοράς επιπλέον του Πιστωτικού Κινδύνου. Τα στοιχεία αυτά σταθμίζονται ανάλογα με τον κίνδυνο που προέρχεται από τη μεταβολή τιμών συναλλάγματος, μετοχών, επιτοκίων και άλλων παραμέτρων της αγοράς. (Μαρκάκης Ε. & Τακόπουλος Α.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

1.1 Εισαγωγή στη Βασιλεία

Η επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε την λειτουργία της το 1973 σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Γρήγορα είχαμε τα πρώτα θύματα της νέας εποχής .Το 1974 η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D.Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή τραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα. Το περιστατικό αυτό μαζί με άλλα μικρότερης εμβέλειας , κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας. Προτεραιότητα δόθηκε στην θεσμοθέτηση συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες με στόχο την πρόληψη συστημικών κρίσεων και την διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και οδήγησαν στην σύσταση της περίφημης Επιτροπής της Βασιλείας. Η Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία εδρεύει στην ομόνυμη πόλη της Ελβετίας, συστάθηκε το 1974 με μέλη της τις κεντρικές τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από τα κράτη –μέλη του “Group of ten” την Ελβετία , το Λουξεμβούργο και την Ισπανία. Στην πραγματικότητα συμμετέχουν 10 κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Καναδάς, ΗΠΑ και Ιαπωνία. (Παπαδογιάννης, 2007)

1.2 Νομική φύση

Η Βασιλεία :

- Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of international settlement).
- Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής.
- Εντούτοις η αποδοχή τους από τις κεντρικές εποπτικές αρχές ανά την υφήλιο είναι εξαιρετικά αυξημένη.

1.3 Στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας

Οι βασικοί στόχοι του αρχικού συμφώνου της Βασιλείας που οριστικοποιήθηκε το 1988 ήταν:

1. στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και
2. στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, αφενός μεν μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών και, αφετέρου, μεταξύ των τραπεζών και των εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.(Γκόρτσος, 2005)

μέσω της καθιέρωσης ενός κοινώς αποδεκτού εποπτικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Το σύμφωνο αυτό, προσδιορίζοντας τα στοιχεία και την ποιότητα

των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιώντας σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους ,ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν, διαμορφώνει τον συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας (8%),που αποτελεί ταυτόχρονα διεθνές μέτρο σύγκρισης της φερεγγυότητας αλλά και το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο κεφαλαιακής κάλυψης κινδύνων. Η διεθνής αποδοχή του συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία.

Μεταγενέστερα το σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς(ΠΔ/ΤΕ 2397/7.11.96), ο οποίος εμπεριέχεται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζών και συνδέεται με μεταβολές επιτοκίων, συναλλαγματικών ισοτιμιών και τιμών μετοχών. Έτσι ο ελάχιστος απαιτούμενος συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας ,προκύπτει μετά και τον συνυπολογισμό του κινδύνου αυτού.

Ήδη όμως από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχαν καταστεί φανερές ορισμένες **ελλείψεις** και **αδυναμίες** του συμφώνου της **Βασιλείας I**. Ειδικότερα η ανάπτυξη νέων σύνθετων τραπεζικών προϊόντων, όπως η τιτλοποίηση απαιτήσεων, προκάλεσε ανησυχίες όσον αφορά την επάρκεια του εποπτικού πλαισίου. Ορισμένες από τις βασικότερες ελλείψεις και αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας I:

- Η ομαδοποίηση στις κατηγορίες στάθμισης για τον πιστωτικό κίνδυνο ήταν πολύ συγκεντρωτική και ως ένα βαθμό αυθαίρετη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής διαφοροποίηση με βάση τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο κάθε χρηματοδοτικού ανοίγματος .

- Δεν λαμβάνονταν υπόψη οι λοιποί κίνδυνοι και ειδικότερα ο λειτουργικός ,δηλαδή κίνδυνος από ανεπάρκεια των πληροφορικών συστημάτων, λάθη κατά την διεκπεραίωση των συναλλαγών, κατάχρηση κ.λ.π. αλλά εμμέσως εθεωρείτο ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό και τον κίνδυνο αγοράς κάλυπταν και τους λοιπούς κινδύνους .
- Η εποπτική αντιμετώπιση ορισμένων τεχνικών και προϊόντων δεν ήταν επαρκώς εξειδικευμένη. Ενδεικτικά αναφέρω την τιτλοποίηση απαιτήσεων και τα πιστωτικά παράγωγα, τεχνικές που έχουν σημειώσει σημαντική ανάπτυξη ως μέσα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου στην αγορά.
- Το σύμφωνο όχι μόνο δεν παρείχε κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν βελτιωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου αλλά, αντίθετα, αφενός ενθάρρυνε σε ορισμένες περιπτώσεις την τυπική μόνο συμμόρφωση προς τις διατάξεις και , αφετέρου υποχρέωνε τις τράπεζες που είχαν αξιόπιστα συστήματα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και των απαιτούμενων για την κάλυψή του κεφαλαίων να προβαίνουν σε διπλό υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων , ένα για εσωτερική χρήση και ένα για συμμόρφωση με τις εποπτικές διατάξεις .

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας I αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρηση του από την Επιτροπή Τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές.

1.4 Στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου της Βασιλείας II

Κύριοι στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου δηλαδή του συμφώνου της Βασιλείας II είναι:

1. Η αντιστοίχιση ,κατά το δυνατόν, των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο, που πράγματι εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα.
2. Η διεύρυνση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων.
3. Ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου.
4. Η ενθάρρυνση των τραπεζών για την χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.
5. Ο προσδιορισμός βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για την διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας .Η αξιολόγηση αυτή θα λαμβάνει υπόψη την φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και το είδος και το ύψος των σχετικών κινδύνων που αναλαμβάνουν.
6. Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που να επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Η

αξιολόγηση αυτή από την αγορά ουσιαστικά προσδιορίζει και το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια την επιτοκιακή πολιτική έναντι των πελατών.(Γκαργκάνας, 2003)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού),τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί. (Πεπέ, 2007)

Σύμφωνα με το σύμφωνο της **Βασιλείας I** είναι:

Εποπτικά κεφάλαια

Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος αγοράς

(Με δεδομένους συντελεστές στάθμισης κινδύνων)

Και πρέπει να είναι $> 8 \%$

Ενώ σύμφωνα με το νέο σύμφωνο της **Βασιλείας II** ο ίδιος δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

Και θα πρέπει να είναι $> 8 \%$

Εποπτικά κεφάλαια

Πιστωτικός + Κίνδυνος αγοράς + Λειτουργικός

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες:

- Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή.
- Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. (Πεπε, 2007)

Αυτοί οι τρεις πυλώνες καθιερώνονται μέσω δέκα Πράξεων που εξέδωσε ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

2.1 Πρώτος Πυλώνας

1. Πράξη 2588/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση

Με την Πράξη αυτή καθορίζεται ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο με την Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardised Approach), που είναι η απλούστερη από τις νέες εναλλακτικές σχετικές προσεγγίσεις. Με την προσέγγιση αυτή βελτιώνεται το προϊσχύον πλαίσιο με την καθιέρωση αναλογικότερης σύνδεσης των ιδίων κεφαλαίων προς τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, καθώς:

α) Διευρύνεται η κλίμακα των προκαθορισμένων συντελεστών, με τους οποίους σταθμίζεται κάθε κατηγορία χρηματοδότησης ή άλλου ανοίγματος της τράπεζας.

β) Λαμβάνονται υπόψη παράμετροι, όπως η πιστοληπτική διαβάθμιση του πιστούχου από αναγνωρισμένους Εξωτερικούς Οργανισμούς Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (Ε.Ο.Π.Α), η διασπορά των κινδύνων που επιτρέπει τη μείωση από 100% σε 75% του συντελεστή στάθμισης για τον κίνδυνο των μέχρι ποσού 1 εκατ. ευρώ πιστώσεων προς φυσικά πρόσωπα ή σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η εξασφάλιση από κατοικίες που επιτρέπει τη μείωση του συντελεστή στάθμισης των δανείων από 50% σε 35%, ενώ, αντίθετα, η εμφάνιση καθυστέρησης αποπληρωμής άνω των 90 ημερών οδηγεί σε αύξηση του συντελεστή κλπ.

γ) Αναγνωρίζονται και άλλα είδη εξασφαλίσεων, καθώς και πιο εξελιγμένες τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, όπως τα πιστωτικά παράγωγα. (καθημερινή, 2007)

2. Πράξη 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων

Θεσπίζεται η προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based Approach), η οποία εισάγει εξολοκλήρου νέα μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων με βάση παραμέτρους κινδύνου, όπως η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του πιστούχου (Probability of Default) και η ζημιά του πιστωτικού ιδρύματος σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default), επιτρέποντας για πρώτη φορά στα πιστωτικά

ιδρύματα να χρησιμοποιούν τα εσωτερικά τους συστήματα διαχείρισης και υποδείγματα για την εκτίμηση των παραμέτρων αυτών.

Η χρησιμοποίηση της πιο πάνω προσέγγισης και της πιο εξελιγμένης της εκδοχής της (Advanced IRB) προϋποθέτει την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος ή της εποπτικής αρχής της χώρας έδρας της μητρικής, εφόσον πρόκειται για θυγατρική τράπεζα με έδρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά από διαβούλευση στην οποία συμμετέχει και η Τράπεζα της Ελλάδος. Η έγκριση παρέχεται εφόσον διαπιστωθεί ότι ικανοποιούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις όσον αφορά την επάρκεια των εσωτερικών συστημάτων που η τράπεζα έχει αναπτύξει για τη διαβάθμιση των πιστούχων και των πιστοδοτήσεων, την ποσοτικοποίηση των παραμέτρων κινδύνου, την επικύρωση των σχετικών αποτελεσμάτων και την αξιοποίησή τους στη λήψη των αποφάσεων για τη χορήγηση και την τιμολόγηση των δανείων.

3.Πράξη 2593/20.8.2007:Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση

Καθορίζονται οι εναλλακτικές μέθοδοι για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών σε σχέση με τα ανοίγματά τους που συνδέονται με τιτλοποιήσεις (securitisation), με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων που διατηρούν ή αποκτούν στο πλαίσιο της εν λόγω τεχνικής.

4.Πράξη 2591/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς

Επέρχονται προσαρμογές στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς, δηλαδή του κινδύνου που οφείλεται σε διακυμάνσεις επιτοκίων, τιμών χρεογράφων, συναλλάγματος, εμπορευμάτων διαπραγματεύσιμων σε οργανωμένες αγορές κλπ. Οι κυριότερες από τις προσαρμογές αυτές αφορούν τους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου που η κάθε τράπεζα πρέπει να λαμβάνει υπόψη προκειμένου να εφαρμόσει δικά της υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5.Πράξη 2594/20.8.2007: Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Παρέχεται στα πιστωτικά ιδρύματα η δυνατότητα χρησιμοποίησης και νέων εξελεγμένων μεθόδων για τον υπολογισμό της αξίας των ανοιγμάτων, ειδικά, από συναλλαγές τύπου πώλησης και επαναγοράς (REPOS) και από συμβάσεις παραγωγών, προκειμένου να υπολογιστούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου. Ο κίνδυνος αυτός αφορά τη ζημιά που θα προκύψει για το πιστωτικό ίδρυμα εάν ο αντισυμβαλλόμενος δεν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, λαμβανομένων υπόψη και των πιθανών διακυμάνσεων των τιμών αγοράς των χρηματοπιστωτικών μέσων που αφορά η συναλλαγή.

6.Πράξη 2590/20.8.2007: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο

Η καθιέρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο αποτελεί μία από τις σημαντικές καινοτομίες του νέου πλαισίου. Η έννοια του εν λόγω κινδύνου αφορά τις ενδεχόμενες ζημίες που μπορεί να προκληθούν από ανεπάρκεια ή λάθη διαδικασιών ή

προσώπων, καλύπτοντας και το νομικό κίνδυνο. Με την εν λόγω Πράξη παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις τράπεζες να επιλέγουν μεταξύ τυποποιημένων και εξελιγμένων προσεγγίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο αυτό.

2.2 Δεύτερος Πυλώνας

7.ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007: σχετικά με τον καθορισμό των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Με την Πράξη αυτή θεσπίζονται επί πλέον των προβλεπόμενων στον Πυλώνα 1:

α) Ποιοτικού χαρακτήρα κριτήρια υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας κάθε πιστωτικού ιδρύματος, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

β) Η έννοια των "εσωτερικών κεφαλαίων", η οποία είναι ευρύτερη εκείνης των "εποπτικών" που υπολογίζονται με τις μεθόδους του Πυλώνα 1, καθώς αφορά τα κεφάλαια που το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει σε επάρκεια από πλευράς ποσότητας, ποιότητας και κατανομής για την αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που έχει αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί. Ως τέτοιοι κίνδυνοι θεωρούνται, ενδεικτικά, αυτοί που δεν καλύπτονται ή δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στο πλαίσιο του Πυλώνα 1, όπως ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο κίνδυνος στρατηγικής, ο κίνδυνος φήμης αλλά και εξωγενείς κίνδυνοι που απορρέουν από το θεσμικό, οικονομικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον.

γ) Η διαδικασία αξιολόγησης από την Τράπεζα της Ελλάδος της εν γένει συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς τις εποπτικές του υποχρεώσεις, η οποία θα αποτελεί

αντικείμενο διαλόγου με το πιστωτικό ίδρυμα. Στόχο του διαλόγου αποτελεί η αμοιβαία κατανόηση των εφαρμοζόμενων μεθόδων και διαδικασιών και η έγκαιρη αντιμετώπιση των αδυναμιών τους. Στο πλαίσιο αυτό η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να λαμβάνει τα εποπτικά μέτρα που προβλέπονται από το ν. 3601/2007, μεταξύ των οποίων και η επιβολή πρόσθετων προβλέψεων ή, εφόσον κρίνει ότι με τα σχετικά διορθωτικά μέτρα δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς οι κίνδυνοι, να επιβάλει πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Τα επιμέρους θέματα της σχετικής διαδικασίας, η οποία θα εφαρμόζεται ως προς το εύρος και τη συχνότητα, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, θα εξειδικευτούν περαιτέρω στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων της Τράπεζας της Ελλάδος με τα πιστωτικά ιδρύματα. (καθημερινή, 2007)

2.3 Τρίτος Πυλώνας

8. ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007: για τη δημοσιοποίηση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν καθώς και τη διαχείριση αυτών

Καθορίζονται τα γενικά κριτήρια και υποχρεώσεις δημοσιοποίησης από τα πιστωτικά ιδρύματα πληροφοριών που αφορούν κυρίως:

α) τις επιχειρήσεις του ομίλου του πιστωτικού ιδρύματος (όπως ορίζεται για σκοπούς εποπτείας αλλά και για λογιστικούς),

β) τα ίδια κεφάλαια και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής του επάρκειας και

γ) την έκθεσή του σε κάθε κατηγορία κινδύνου, περιλαμβανομένων των στρατηγικών στόχων, των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών.

Επίσης καθορίζονται η συχνότητα, ο τρόπος και τα μέσα δημοσιοποίησης και επαλήθευσης των πληροφοριών. Οι σχετικές πληροφορίες θα δημοσιοποιούνται, κατά κανόνα, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο στον ιστοχώρο του πιστωτικού ιδρύματος.

2.4 Λοιπές Πράξεις

9.ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007: για τον ορισμό των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα

Με την Πράξη αυτή:

α) Προσαρμόζεται το ισχύον πλαίσιο προς τις διατάξεις των πιο πάνω Οδηγιών ως προς τα στοιχεία και τη σύνθεση των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής τους επάρκειας και

β) κωδικοποιούνται οι προϊσχύουσες σχετικές διατάξεις, περιλαμβανομένων αυτών που αφορούν στην αναγνώριση των υβριδικών τίτλων (hybrids) ως στοιχείων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, καθώς και στην αφαίρεση από τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος των συμμετοχών και των δανείων που έχει χορηγήσει για την αγορά δικών του μετοχών, ώστε να αποφεύγεται ο διπλός υπολογισμός (double gearing) στα ίδια κεφάλαιά του.

10. ΠΔ/ΤΕ 2596/20.8.2007: Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων

Με την Πράξη αυτή προσαρμόζονται και κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι ισχύουσες διατάξεις σχετικά με τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων. Οι κυριότερες προσαρμογές αφορούν :

α) την αναγνώριση εξασφαλίσεων που μειώνουν το ύψος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, κατ' αντιστοιχία με τα καθοριζόμενα στις προαναφερόμενες Πράξεις Διοικητή τις σχετικές με τον Πιστωτικό Κίνδυνο και τον Κίνδυνο Αγοράς,

β) τον καθορισμό χωριστού ορίου για το σύνολο των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων της τράπεζας έναντι των σημαντικών μετόχων της και των συνδεδεμένων με αυτούς προσώπων και επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II.

3.1Κριτική του συμφώνου της Βασιλείας I

Το αναθεωρημένο σύμφωνο της κεφαλαιακής επάρκειας του 1988, δηλ. το σύμφωνο της Βασιλείας I, αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής. Η εν λόγω κριτική προερχόταν (Γκόρτσος, 2005)

- τόσο από τις εποπτικές αρχές
- όσο και από τις εποπτευόμενες τράπεζες

Η κριτική των εποπτικών αρχών εστίαζε στα εξής σημεία:

- στην απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς, και
- στην παροχή δυνατότητας αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage). Η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες στη χρήση του «εποπτικού arbitrage». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων μιας τράπεζας υποβαθμίζεται, χωρίς την παράλληλη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων.

Η κριτική των τραπεζών αφορούσε τα εξής:

- ❖ την περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο,
- ❖ την, ως απόρροια του προηγούμενου, μη σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) με τα ίδια κεφάλαια που παρακρατούν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους, και
- ❖ τη μη ευρεία αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου.

3.2 Αύξηση των κατηγοριών ανοιγμάτων και ο ρόλος των Εξωτερικών Οργανισμών Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (Ε.Ο.Π.Α.)

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου είναι οι Κεντρικές Κυβερνήσεις και Κεντρικές Τράπεζες, και στη συνέχεια ακολουθούν τα Πιστωτικά Ιδρύματα και οι Επιχειρήσεις. Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου για έκθεση έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. (Πετράκης, 2007)

Συγκεκριμένα:

Στο σύμφωνο της βασιλείας I

- **Μηδενικό συντελεστή έχουν:** Όλες οι απαιτήσεις έναντι των κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών των χωρών της Α ζώνης
- **20% συντελεστή στάθμισης:** Όλες οι απαιτήσεις έναντι της Ευρωπαϊκής τράπεζας Επενδύσεων, πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακών κυβερνήσεων
- **50% συντελεστή στάθμισης:** Δάνεια και τίτλοι που εξασφαλίζονται με υποθήκες ακινήτων.
- **100% συντελεστή στάθμισης:** Όλες οι απαιτήσεις έναντι των κρατών της ζώνης Β.

Ενώ στο σύμφωνο της Βασιλείας II

Εξαιτίας της ύπαρξης πιστοληπτικών διαβαθμίσεων από εξωτερικούς οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης καταργούνται οι ζώνες και κάθε μια κυβέρνηση χωριστά παίρνει την δική της πιστοληπτική αξιολόγηση από «καθορισμένους» Ε.Ο.Π.Α. έπειτα η Τράπεζα Ελλάδος αντιστοιχίζει αυτές τις αξιολογήσεις με βαθμίδα πιστωτικής ποιότητας και ανάλογα με το είδος του ανοίγματος υπάρχει και ο αντίστοιχος συντελεστής π.χ.

1. Ανοίγματα έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών

Βαθμίδα πιστωτικής ποιότητας	1	2	3	4	5	6
Συντελεστής στάθμισης	0%	20%	50%	100%	100%	150%

2. Ανοίγματα έναντι Περιφερειακών κυβερνήσεων ή τοπικών αρχών

Τώρα δεν σταθμίζονται όλα με 20% αλλά τα ανοίγματα έναντι των ΟΤΑ ,περιφερειακών κυβερνήσεων κατατάσσονται στην βαθμίδα πιστωτικής ποιότητας στην οποία κατατάσσονται τα ανοίγματα της κεντρικής κυβέρνησης της χώρας που εδρεύουν

3. Ανοίγματα έναντι πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης

Κατά την πλειοψηφία οι πολυμερείς τράπεζες έχουν 0% συντελεστή στάθμισης ενώ στο σύμφωνο της Βασιλείας 1 οι πολυμερείς τράπεζες είχαν 20% .

4. Ανοίγματα που εξασφαλίζονται με ακίνητα

Τώρα τα δάνεια ή οι τίτλοι που καλύπτονται με ακίνητη περιουσία δεν σταθμίζονται με 50%.

Αλλά

α)Τα ανοίγματα που εξασφαλίζονται με υποθήκες επί αστικών ακινήτων εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης 35%

β)Τα ανοίγματα που εξασφαλίζονται με υποθήκες επί εμπορικών ακινήτων εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης 50%

5. Ανοίγματα έναντι Διοικητικών οργανισμών και μη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων

6. Ανοίγματα έναντι διεθνών οργανισμών

7. **Ανοίγματα έναντι Ιδρυμάτων**
8. **Ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων**
9. **Ανοίγματα λιανικής τραπεζικής**
10. **Ανοίγματα έναντι στοιχείων σε καθυστέρηση**
11. **Ανοίγματα έναντι στοιχείων που ανήκουν στις εποπτικές κατηγορίες υψηλών κινδύνων**
12. **Ανοίγματα με μορφή καλυμμένων ομολόγων**
13. **Ανοίγματα έναντι στοιχείων που αντιπροσωπεύουν θέσεις τιτλοποίησης**
14. **Βραχυπρόθεσμα ανοίγματα έναντι ιδρυμάτων και επιχειρήσεων**
15. **Ανοίγματα έναντι οργανισμών Συλλογικών επενδύσεων**

3.3 Προστίθενται και ο Λειτουργικός κίνδυνος στον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων

Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου **Λειτουργικού Κινδύνου**. (Πετράκης, 2007)

Το 2001, η Επιτροπή εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Το νέο πλαίσιο επεκτείνεται όσο αφορά την κεφαλαιακή εποπτεία, σε θέματα εποπτικού ελέγχου, πειθαρχίας της αγοράς και στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Η τελευταία αναθεώρηση περιέχει μερικές σημαντικές και πρωτοποριακές ιδέες, που πρέπει να υιοθετήσουν οι εθνικές εποπτικές αρχές. Η αναθεώρηση του Εποπτικού Πλαισίου το 2001 περιλαμβάνει και επιπλέον Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την κάλυψη ζημιών που ενδέχεται να προέλθουν από Λειτουργικό Κίνδυνο, όπως προβλήματα σε τεχνικά συστήματα υποστήριξης, ανθρώπινα λάθη, φυσικές καταστροφές ή παράνομες πράξεις.

Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυση και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του. Σε αυτό το είδος κινδύνου ανήκουν κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών. Αν και η προσπάθεια που γίνεται για την ποσοτική του μέτρηση σχετικά με τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις είναι σημαντική, είναι δύσκολο να είμαστε βέβαιοι για την πραγματική έκθεση της τράπεζας στο λειτουργικό κίνδυνο. Και επιπλέον, παρόλο που παρουσιάζονται προβληματισμοί και δυσκολίες στην τεχνική ανάλυση των στοιχείων, οι Εποπτικές Αρχές θεωρούν ως δεδομένη τη συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη πρόταση. Μία βασική αδυναμία του πρώτου Συμφώνου της Βασιλείας ήταν ότι οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ήταν απλές, με συνέπεια να υπάρχει ευκαιρία για «arbitrage» επί των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων από μέρους τραπεζών.

Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις αποτελούν την βασική μεθοδολογία όπως καταγράφεται στο πρώτο Σύμφωνο, με επιπλέον ένα σύνολο προσθηκών και νέων επιλογών. Οι τράπεζες θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν και να ακολουθήσουν τους νέους κανόνες δημιουργώντας ένα εσωτερικό σύστημα μετρήσεως του πιστωτικού κινδύνου, το οποίο θα αναγνωριστεί από τις εποπτικές αρχές. Ο ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων δεν υφίσταται καμία αλλαγή, όπως επίσης και οι σταθμίσεις του πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου. Όσον αφορά στις σταθμίσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών, πλέον βασίζονται στις διαβαθμίσεις εξωτερικών εταιρειών πιστοληπτικής αξιολογήσεως. Επίσης, οι διαβαθμίσεις των εξωτερικών εταιριών

πιστοληπτικής αξιολόγησης μπορούν να εφαρμοστούν με ανάλογο τρόπο και στη στάθμιση πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από τον τραπεζικό και επιχειρηματικό χώρο. Επιπλέον, εισάγονται νέοι κανόνες που στο προηγούμενο έγγραφο **δεν υπήρχαν** και αφορούν την κάλυψη σταθμίσεων επί **των τιτλοποιήσεων στοιχείων ενεργητικού**.

3.4 Μέθοδοι μέτρησης του Λειτουργικού κινδύνου

Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που προτείνει η Επιτροπή έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι **δεν είναι εύκολα μετρήσιμος** και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

Σύμφωνα με το προηγούμενο πλαίσιο του 1988, τα ποσοστά στάθμισης των κεφαλαιακών απαιτήσεων είχαν καθοριστεί και σχετίζονταν περισσότερο με τον πιστωτικό κίνδυνο και ήταν ακόμα υψηλότερα για να καλύπτουν άλλες μορφές κινδύνου εκτός από τον πιστωτικό. Καθώς όμως στο νέο εποπτικό πλαίσιο προτείνονται συγκεκριμένες μεθοδολογίες αποκλειστικά για τον πιστωτικό κίνδυνο, μένουν ακάλυπτοι κίνδυνοι άλλων μορφών. Έτσι, η Επιτροπή αναφέρει επιπρόσθετους κανόνες για τον λειτουργικό κίνδυνο, που κυρίως αναφέρονται στην αυξημένη πολυπλοκότητα και στο μεγάλο εύρος των τραπεζικών εργασιών καθώς επίσης και στη χρήση των υπολογιστικών συστημάτων.

Ο υπολογισμός και η μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου όπως έχει αναφερθεί είναι μια δύσκολη εργασία, η οποία ακόμα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης και για αυτό η Επιτροπή ενθαρρύνει τις αρχές και τις κεντρικές τράπεζες να προτείνουν λύσεις.

Υπάρχουν τρεις εναλλακτικές μέθοδοι αποτίμησης του λειτουργικού κινδύνου.(Πετράκης, 2007)

Η **πρώτη μέθοδος** αφορά τη μέτρηση του **Βασικού Δείκτη(Basic Indicator Approach).**

Οι Τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του gross income με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

- όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Basic Indicator Approach για τον λειτουργικό κίνδυνο
- **a** = 15% (η Επιτροπή μελετά την τελική τιμή αυτού του συντελεστή)
- **GI** ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων. Για τον ορισμό του gross income έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος :

$GI = \text{net interest income} + \text{net result of fees and commissions} + \text{net result of financial operations} + \text{other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.}$

Δεν υπάρχουν κριτήρια για την εφαρμογή της μεθόδου, ωστόσο όλες οι Τράπεζες αναμένεται να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές για “Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk” που εξέδωσε η επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2003. Ο οικονομικός δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός της δραστηριότητας του τραπεζικού ιδρύματος και συνεπώς και της αντίστοιχης έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο.

Η **δεύτερη μέθοδος** ονομάζεται **τυποποιημένη (Standardized Approach)** και σε αυτήν προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση.

Οι Τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες (business lines) . Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του gross income για κάθε business line με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GI_{1-8} * b_{1-8})$$

- όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Standardized Approach
- b1-8 = ποσοστό για κάθε business line,
- GI1-8 = ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line.

Προβλέπονται τα παρακάτω business lines και συντελεστές b1-8 : (Pagliacci, 2007)

- Corporate Finance (18%)
- Trading & Sales (18%)
- Retail Banking (12%)
- Commercial banking (15%)
- Payment and Settlement (18%)
- Agency Services (15%)
- Asset Management (12%)
- Retail Brokerage (12%)

Η τρίτη μέθοδος είναι η εσωτερική μέτρηση (Advanced Measurement Approach).

Οι Τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων.

Για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι Τράπεζες που θα ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο, υπολογίζει από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να

συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την Standardized μέθοδο.

Όσο αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην Τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος. Η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παραπάνω μεθοδολογίες βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και δεν αποκλείεται οι τελικές προδιαγραφές να διαφέρουν σημαντικά από τις αρχικές προτάσεις.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακή επάρκειας (Βασιλεία 2) έχει ως στόχο να ενισχύσει τον λόγο **ίδια κεφάλαια/ τυπικοί κίνδυνοι σε μια τράπεζα** σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$P \geq P(\text{RM}) + P(\text{RO}) + 0.08 \text{ APR}$$

όπου P: το επίπεδο κεφαλαίου που διακρατάται για εποπτικούς σκοπούς

P(RM) :το επίπεδο του κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον κίνδυνο αγοράς

P(RO): το επίπεδο κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον λειτουργικό κίνδυνο

APR: μέγεθος επενδύσεων σταθμισμένων με τον πιστωτικό τους κίνδυνο

Οι διαφορετικοί τύποι κινδύνων έχουν διαφορετική επίπτωση στην διακράτηση κεφαλαίου. Ο πιστωτικός κίνδυνος παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο (76%) και οι τράπεζες πρέπει να αναπτύξουν καλές πρακτικές για να ελέγξουν αυτό το είδος κινδύνου .Ο Λειτουργικός κίνδυνος και ο κίνδυνος αγοράς έχουν μικρότερη βαρύτητα 17% και 7% αντίστοιχα (Pagliacci, 2007)

3.5 Αύξηση των τεχνικών μείωσης και μεταβίβασης κινδύνου

Πέρα από τις αλλαγές στη βασική μεθοδολογία έγιναν και νέες ρυθμίσεις, που αφορούν κυρίως την πρόληψη και τη μέτρηση των πιστωτικών κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Στο σύμφωνο της Βασιλείας II οι **τεχνικές μεταβιβάσεως** και οι πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα **credit derivatives, swap options**, καθώς επίσης και από **τιτλοποιήσεις**

ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Συγκεκριμένα

Στο σύμφωνο της Βασιλείας I

Η μοναδική τεχνική μείωσης του πιστωτικού κινδύνου που αναγνωρίζεται είναι ο συμβατικός συμψηφισμός .Για την μείωση του πιστωτικού κίνδυνο που προέρχεται από συμβάσεις επιτοκίου και συμβάσεις συναλλάγματος και χρυσού (εκτός ισολογισμού στοιχεία)αναγνωρίζονται υπό προϋποθέσεις μόνο:

1)οι διμερείς συμβάσεις ανανέωσης οφειλής

2)άλλες διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και του αντισυμβαλλομένου του.

Στο Σύμφωνο της Βασιλείας II

Στο σύμφωνο της Βασιλείας 2 οι τεχνικές και τα μέσα μείωσης του πιστωτικού κινδύνου διευρύνονται .Η πιστωτική προστασία είναι 2 ειδών:

1. Η Χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία που παρέχεται από:

- Χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις
- Συμβάσεις-πλαίσια συμψηφισμού που καλύπτουν συναλλαγές επαναγοράς ,δανειοδοσίας ή δανειοληψίας τίτλων ή εμπορευμάτων και/ή άλλες συναλλαγές με όρους κεφαλαιαγοράς.
- Συμψηφισμός εντός ισολογισμού
- Λοιπές μορφές χρηματοδοτούμενης πιστωτικής προστασίας συγκεκριμένα:
 - ✓ Καταθέσεις μετρητών ή πιστοποιητικά καταθέσεων που τηρούνται σε
 - ✓ τρίτο ίδρυμα
 - ✓ Ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής ενεχυριασμένα στο πιστωτικό
 - ✓ ίδρυμα που παρέχει την πιστοδότηση
 - ✓ Μέσα εκδιδόμενα από το πιστωτικό ίδρυμα ή Ε.Π.Ε.Υ. με δυνατότητα επαναγοράς σε πρώτη ζήτηση.

2. Μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία που παρέχεται από :

- Εγγυήσεις
- Πιστωτικά παράγωγα

Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να επιλέξουν μια από τις παρακάτω μεθόδους για την μέτρηση της επίπτωσης των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων στο σταθμισμένο κατά κίνδυνο άνοιγμα:

- a. η απλή μέθοδος χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων και
- b. η αναλυτική μέθοδος χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων.
- c. προσαρμοσμένης αξίας ανοίγματος»

Για τον υπολογισμό της επίπτωσης των συμβάσεων –πλαίσίων συμψηφισμού στον πιστωτικό κίνδυνο υπάρχουν δύο μέθοδοι για τον υπολογισμό της «πλήρως προσαρμοσμένης αξίας ανοίγματος»

- η μέθοδος των εποπτικών συντελεστών προσαρμογής μεταβλητότητας και
- η μέθοδος εσωτερικών εκτιμήσεων προσαρμογής για μεταβλητότητα .

Η **πλήρως προσαρμοσμένη αξία ανοίγματος** E^* σύμφωνα με την **πρώτη** μέθοδο είναι:

$$E^* = \max \{ 0, [\Sigma(E) - \Sigma(C) + \Sigma(|\text{καθαρή θέση σε κάθε τίτλο}| \times H_{\text{sec}}) + (\Sigma|E_{fx}| \times H_{fx})] \}$$

E : η αξία ανοίγματος που θα αποδιδόταν σε κάθε χωριστό άνοιγμα ελλείψει της πιστωτικής προστασίας.

C : η αξία των τίτλων/ εμπορευμάτων που λαμβάνονται με δανεισμό, αγοράζονται ή παραλαμβάνονται ή τα μετρητά που λαμβάνονται με δανεισμό ή παραλαμβάνονται και καθένα από τα ανοίγματα αυτά.

$\Sigma(E)$ = το άθροισμα όλων των E στην σύμβαση πλαίσιο

$\Sigma(C)$ = το άθροισμα όλων των C στην σύμβαση πλαίσιο

E_{fx} = η καθαρή θέση (θετική ή αρνητική) σε δεδομένο νόμισμα εκτός του νομίσματος διακανονισμού .

H_{sec} = ο κατάλληλος συντελεστής προσαρμογής για μεταβλητότητα για το δεδομένο είδος τίτλου.

H_{fx} = ο κατάλληλος συντελεστής προσαρμογής για μεταβλητότητα λόγω αναντιστοιχίας νομισμάτων.

Για τα πιστωτικά ιδρύματα που χρησιμοποιούν την **μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων** η **πλήρως προσαρμοσμένη αξία του ανοίγματος** είναι:

$$E^* = \max \{ 0, [S(E) - S(C)] + (\text{VAR του εσωτερικού υποδείγματος}) \}$$

E : η αξία ανοίγματος που θα αποδιδόταν σε κάθε χωριστό άνοιγμα ελλείψει της πιστωτικής προστασίας.

C: η αξία των τίτλων που λαμβάνονται με δανεισμό, αγοράζονται ή παραλαμβάνονται ή τα μετρητά που λαμβάνονται με δανεισμό ή παραλαμβάνονται και καθένα από τα ανοίγματα αυτά.

$\Sigma(E)$ = το άθροισμα όλων των E στην σύμβαση πλαίσιο

$\Sigma(C)$ = το άθροισμα όλων των C στην σύμβαση πλαίσιο

VAR του εσωτερικού υποδείγματος: Οι εκτιμήσεις της μέγιστης δυνατής μεταβολής της αξίας του ανοίγματος που δεν καλύπτεται από εξασφάλιση ου έχουν την δυνατότητα να λάβουν υπόψη τις συσχετίσεις των θέσεων σε τίτλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Οι ελληνικές τράπεζες προετοιμάζονται συστηματικά εδώ και καιρό για την έγκαιρη προσαρμογή τους, καθώς πρόκειται για τη σημαντικότερη αλλαγή στο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει ποτέ λάβει χώρα και για ένα πραγματικά πολύ δύσκολο εγχείρημα.

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ) παρακολουθεί στενά όλες τις εξελίξεις, συμμετέχει ενεργά στις διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την ομαλή μετάβαση του τραπεζικού συστήματος στο νέο καθεστώς.

4.1 Η επίδραση του διεθνούς πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια στο κοινοτικό δίκαιο

Μολονότι οι κανόνες που θεσπίζει η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχουν νομικά εξαναγκαστικό χαρακτήρα, η επιρροή του έργου της είναι ιδιαίτερα σημαντική και εκτός του κύκλου των νομισματικών και εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Ειδικότερα:

- Μεγάλο τμήμα του έργου της έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών που δεν συμμετέχουν στη σύνθεσή της.

- Το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την προληπτική εποπτεία των τραπεζών στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και κατ' εξοχήν στη θεματική της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Συγκεκριμένα, τόσο το αρχικό πλαίσιο όσο και το πλαίσιο που καθιερώθηκε με το νέο Σύμφωνο έχει, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ενσωματωθεί πλήρως στην κοινοτική νομοθεσία. Οι δύο βασικές κοινοτικές πράξεις με τις οποίες επήλθε η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου είναι, όπως καταδεικνύεται από τον πίνακα που ακολουθεί, η Οδηγία 2006/48/EK για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η Οδηγία 2006/49/EK για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων. (Γκόρτσος, 2006)

4.1.1 Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας

Ιδιαίτερα σημαντικός, σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο του νέου Σύμφωνου της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια, είναι και ο ρόλος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS).

Η Επιτροπή αυτή συστάθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2003, με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέλη της είναι εκπρόσωποι των εθνικών δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εθνικών κεντρικών τραπεζών στις οποίες έχουν ανατεθεί συγκεκριμένες λειτουργικές αρμοδιότητες για την εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, των κεντρικών τραπεζών οι οποίες δεν εμπλέκονται άμεσα στην εποπτεία μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Αποστολή της Επιτροπής είναι:

- να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε ύστερα από αίτημά της είτε με δική της πρωτοβουλία, ιδίως όσον αφορά την κατάρτιση σχεδίων εκτελεστικών μέτρων στον τραπεζικό τομέα,
- να συμβάλλει στην ομοιόμορφη εφαρμογή των κοινοτικών Οδηγιών και στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των κρατών μελών στην Κοινότητα, και
- να προάγει την εποπτική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών.

4.1.2 Οι τρέχουσες εξελίξεις σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως ένα «έργο εν πρόοδο», εξακολουθεί να αναπτύσσεται και να συμπληρώνεται με την έκδοση κειμένων αρχών της Επιτροπής της Βασιλείας και συνακόλουθα της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, σχετικά είτε με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του είτε με την αντιμετώπιση ζητημάτων πρακτικής φύσης.

Ειδικότερα, σε συνέχεια της έκδοσης του νέου Συμφώνου, η Επιτροπή της Βασιλείας, επιδιώκοντας να προσαρμόσει το υφιστάμενο πλαίσιο κατανομής αρμοδιοτήτων και συνεργασίας μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών στις ιδιαιτερότητες του νέου Συμφώνου, δημοσίευσε τα ακόλουθα κείμενα και εκθέσεις:

- «Βασικές αρχές αναφορικά με τη διασυνοριακή εφαρμογή του νέου Συμφώνου» (High-level principles for the cross-border implementation of the New Accord), Αύγουστος 2003,

- «Αρχές για τη συνεργασία των εποπτικών αρχών κατά την πιστοποίηση των εξελιγμένων μεθοδολογιών για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου» (Principles for the home-host recognition of AMA (Advanced Measurement Approach), Ιανουάριος 2004, και
- «Συνεργασία των εποπτικών αρχών των χωρών καταγωγής και υποδοχής για την αποτελεσματική εφαρμογή του νέου πλαισίου» (Home-host information sharing for effective Basel II implementation), Ιούνιος 2006.

Παράλληλα, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό κειμένων αναφορικά με επιμέρους πτυχές της εφαρμογής του νέου πλαισίου, όπως ενδεικτικά:

- «Αρχές για τη διαχείριση και εποπτεία του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων» (Principles for the management and supervision of interest rate risk), Ιούλιος 2004,
- Έκθεση με τίτλο «Η εφαρμογή του νέου πλαισίου στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και η μεταχείριση της διπλής αθέτησης υποχρεώσεων» (The Application of Basel II to Trading Activities and the Treatment of Double Default Effects), Ιούλιος 2005,
- Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την «Πιστοποίηση μεθοδολογιών εσωτερικών διαβαθμίσεων σε χαρτοφυλάκια που παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά αθετήσεων» (Validation of low-default portfolios in the Basel II Framework), Σεπτέμβριος 2005,
- «Κατευθυντήριες γραμμές για τις εποπτικές αρχές αναφορικά με τη χρήση της αρχής της αποτίμησης στην εύλογη αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων από τα πιστωτικά ιδρύματα» (Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks), Ιούνιος 2006,
- «Ορθές πρακτικές προσδιορισμού και αποτίμησης του πιστωτικού κινδύνου στα δάνεια και στον σχηματισμό προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων» (Sound credit risk

assessment and valuation for loans), Ιούνιος 2006,

- «Αρχές εφαρμογής του κριτηρίου της πραγματικής χρησιμοποίησης της μεθόδου των εσωτερικών διαβαθμίσεων» (The IRB Use Test: Background and Implementation), Σεπτέμβριος 2006, και

- «Πρακτικές αναφορικά με τις εξελεγμένες μεθόδους υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο» (Observed range of practice in key elements of Advanced Measurement Approaches (AMA), Οκτώβριος 2006.

Αντίστοιχα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, από το Δεκέμβριο του 2004 μέχρι σήμερα, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας έχει δημοσιεύσει, μεταξύ άλλων, τα εξής κείμενα:

- «Κατευθυντήριες γραμμές εποπτικών προσαρμογών στις συντασσόμενες σύμφωνα με τα ΔΛΠ οικονομικές καταστάσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας», Δεκέμβριος 2004,

- «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης πληροφοριών από τις εποπτικές αρχές» (Guidelines on supervisory disclosure), Νοέμβριος 2005,

- «Κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την καθιέρωση ομοιόμορφου πλαισίου υποβολής αναφορών προς τις εποπτικές αρχές για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας» (Guidelines on common reporting), Ιανουάριος 2006,

- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση των Οργανισμών Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας» (Guidelines on the recognition of external credit assessment institutions), Ιανουάριος 2006,

- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα του νέου

πλαίσιου για την κεφαλαιακή επάρκεια» (Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2), Ιανουάριος 2006,

- «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB) και της εξελιγμένης μεθόδου για τον λειτουργικό κίνδυνο (AMA)» (Guidelines on validation), Απρίλιος 2006. (Γκόρτσος, 2006)

4.2 Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην ελληνική νομοθεσία

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα, που να αντανακλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά.

Καμία άλλη διεθνής ρυθμιστική παρέμβαση δεν είχε στο παρελθόν τέτοιας έκτασης επίπτωση και ανάγκη προσαρμογών σε θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο για την άσκηση της εποπτείας ή στην οργάνωση και στη διαχείριση κινδύνων από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα όσο η νέα προσέγγιση στο θέμα της κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας II και της Οδηγίας 2006/48.

Και αυτό γιατί για πρώτη φορά οι ρυθμίσεις είναι τόσο άμεσα προσανατολισμένες στις πρακτικές των ίδιων των τραπεζών. Συνέπεια αυτού του χαρακτηριστικού είναι ότι οι εποπτικές αρχές οφείλουν να δημιουργούν ευέλικτα πρότυπα που να αντανακλούν εντονότερα το επίπεδο διαφοροποίησης όχι μόνον ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, αλλά και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου κάθε τράπεζας χωριστά.

Μέσω των ενσωματωμένων στο νέο πλαίσιο κινήτρων ή αντικινήτρων σε όρους κεφαλαιακών απαιτήσεων, ενθαρρύνονται όλες οι τράπεζες για προσαρμογές προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης των τεχνικών, πρακτικών, διαδικασιών και οργάνωσης που εφαρμόζονται από τις πιο αποτελεσματικές διεθνώς τράπεζες. (Κυριακόπουλος, 2006)

Ευρισκόμενοι στην πιο κρίσιμη φάση της εφαρμογής του νέου πλαισίου μέσω της ενσωμάτωσης στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2006/48, η οποία αντανακλά, με ορισμένες προσαρμογές, το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II, ο περιορισμένος χώρος επιτρέπει να αναφερθούμε μόνο σε ορισμένα θέματα. Ειδικότερα:

- (i) στη διαδικασία προσαρμογής από πλευράς νομοθεσίας και κανονιστικών αποφάσεων,
- (ii) στα κυριότερα θέματα που τίθενται εν γένει από την Οδηγία, και
- (iii) στα ειδικότερα θέματα που ανακύπτουν για τις ελληνικές τράπεζες.

4.2.1 Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία

Η αρμόδια Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την προσαρμογή του ελληνικού δικαίου προς την ως άνω Οδηγία, που ορίστηκε από τον υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, επεξεργάζεται πρόταση για την ενσωμάτωση της Οδηγίας όχι ως μεμονωμένου κειμένου προσαρμογής αλλά, λόγω των ριζικών αλλαγών που αυτή επιφέρει, σε νέο ενιαίο τραπεζικό νόμο. Είναι αναπόφευκτο ότι στο νόμο θα αναφερθούν οι βασικές αρχές που διέπουν την Οδηγία και αφορούν κυρίως τις γενικές υποχρεώσεις των εποπτικών αρχών και των εποπτευόμενων ιδρυμάτων που προκύπτουν από τους τρεις πυλώνες.

Έτσι η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή επέλεξε να προτείνει την υιοθέτηση κατάλληλων εξουσιοδοτήσεων στις αρμόδιες αρχές, για την εφαρμογή των εξαιρετικά λεπτομερών ρυθμίσεων (όπως π.χ. η τυποποιημένη και οι εξελιγμένες προσεγγίσεις), οι οποίες θα αντιμετωπισθούν με την έκδοση κανονιστικών πράξεων. Για τα περισσότερα από τα θέματα αυτά έχουν ήδη διενεργηθεί διαβουλεύσεις με τις τράπεζες.

Μία τέτοιας έκτασης προσαρμογή, η οποία έχει ενσωματωμένη και τη δυνατότητα της διαρκούς προσαρμογής της στις συνθήκες και προηγμένες πρακτικές, θα ήταν ατελής εάν δεν συνοδευόταν και από μία κωδικοποίηση σε ένα ενιαίο νομοθετικό κείμενο όλων των εποπτικών ρυθμίσεων που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι οποίες εξακολουθούν μέχρι σήμερα να ισχύουν παράλληλα με τον Ν. 2076/92 και μάλιστα πολλές φορές με επικαλύψεις (Ν. 5076/31, Ν. 1665/51 κ.ά.).

4.2.2 Ζητήματα που τίθενται

Όμως, η τυπική ενσωμάτωση των διατάξεων δεν είναι παρά μόνον η αρχή μιας δυναμικής διαδικασίας για την οποία ένας ευρύτερος διάλογος θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμος.

Ορισμένα μόνο από τα θέματα αυτά είναι:

1. Οι ευαίσθητες στο επίπεδο του κινδύνου κεφαλαιακές απαιτήσεις κάθε τράπεζας απαιτούν μεγάλης έκτασης προσαρμογές σε συστήματα διαχείρισης κινδύνων, ελεγκτικές διαδικασίες και σε στελέχη των τραπεζών και των εποπτικών αρχών που να κατανοούν και να διαχειρίζονται τα νέα προϊόντα και μορφές κινδύνου σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές της αγοράς με ευέλικτο τρόπο, διασφαλίζοντας παράλληλα τη σταθερότητα του συστήματος. Όμως δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι, ανεξάρτητα από την

προσέγγιση που τελικά θα υιοθετήσουν οι τράπεζες, η διαδικασία αξιολόγησης των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τις εποπτικές αρχές, ως τελικό αποτέλεσμα, δεν διαφέρει ουσιαστικά μεταξύ των προσεγγίσεων που δίνουν έμφαση στην πιθανότητα σημαντικών ζημιών (risk based) και αυτών που δίνουν έμφαση στον έλεγχο για την εφαρμογή των προκαθορισμένων κριτηρίων (compliance based).

Και αυτό γιατί, ευρισκόμενοι στην περίοδο προσαρμογής, δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς άμεση αλλαγή των προσεγγίσεων κινδύνου με την παραπάνω έννοια αφού, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τη χώρα και την τράπεζα θα συνυπάρχουν και οι δύο προσεγγίσεις η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των οποίων δεν είναι πάντα τόσο εμφανής. Είναι γνωστό ότι και υπό το πλαίσιο της Βασιλείας I οι εποπτικές αρχές εκφράζουν συχνά άποψη ή απαιτούν τις κατάλληλες προσαρμογές για τη διόρθωση των παραμέτρων του πιστωτικού κινδύνου που συνάδουν με την πρώτη παρά με τη δεύτερη ως άνω προσέγγιση.

2. Είναι όμως δεδομένο ότι στη βασισμένη στον κίνδυνο προσέγγιση του νέου πλαισίου οι εποπτικές αρχές κατά κανόνα δεν θα προδιαγράφουν τις παραμέτρους, αλλά θα δίνουν έμφαση στην αξιολόγηση του κατά πόσον οι ίδιες οι τράπεζες κατανοούν τους κινδύνους και διαθέτουν τους μηχανισμούς εντοπισμού των ανοιγμάτων υψηλού κινδύνου, αξιολόγησης, μέτρησης των κινδύνων και λήψης έγκαιρα μέτρων για την αντιμετώπισή τους. Αυτό είναι αναγκαίο και για ένα πρόσθετο λόγο: οι προσαρμοσμένες κατά τον κίνδυνο προσεγγίσεις δεν είναι συνυφασμένες με μηδενικό κίνδυνο αποτυχίας.

Η κατά καιρούς επισήμανση των τραπεζών για την ανάγκη παράλληλης προσαρμογής και των εποπτικών διαδικασιών δεν αφορά μία απλή τυπική διαδικασία, αλλά αντανάκλα την ανάγκη αντίστοιχης υιοθέτησης εξελιγμένων τεχνικών διαχείρισης κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες και επάρκεια μακροχρόνιων στατιστικών σειρών με τα κατάλληλα στοιχεία.

Παράλληλα, η παροχή κινήτρων σε όρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια δανείων πιθανότατα οδηγεί σε αναδιάρθρωση όχι μόνο στο μέλλον αλλά και στο προ της εφαρμογής της Οδηγίας διάστημα, εξέλιξη που παρατηρείται ήδη και στην Ελλάδα.

3. Η εμπειρία από την πρόσφατη, σχετικά, απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης, της επίδρασης των χαμηλών επιτοκίων από το έτος 2001 επί της ραγδαίας πιστωτικής επέκτασης των τελευταίων ετών προς την κατεύθυνση της σύγκλισης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών προς το μέσο επίπεδο της Ε.Ε., δείχνει ότι στον προσανατολισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ορισμένα τμήματα της αγοράς ενυπάρχει ο κίνδυνος χαλάρωσης των κριτηρίων πιστοδότησης. Είναι κατά συνέπεια αναγκαίο ό-
τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο αναπόφευκτος και επιθυμητός ανταγωνισμός δεν οδηγεί σε χειροτέρευση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου τους, όπως απεικονίζεται από το ποσοστό των καθυστερήσεων, η οποία άλλωστε θα πρέπει να δημοσιοποιείται στα πλαίσια του Πυλώνα III.

4. Δεν θα πρέπει επίσης να διαφεύγει της προσοχής ότι η εφαρμογή του πλαισίου συμπίπτει με την προσαρμογή των βασικών αρχών για την αποτελεσματική εποπτεία και τη μεθοδολογία αξιολόγησής της, που χρησιμοποιείται από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα για την αξιολόγηση του χρηματοπιστωτικού τομέα (FSAP). Οι νέες βασικές αρχές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών, ταυτόχρονα όμως και στη διαφάνεια, στην αντιμετώπιση των κινδύνων σε επίπεδο ομίλου αλλά και στα θέματα συνεργασίας μεταξύ αρχών έδρας και υποδοχής.

Οι αρχές αυτές, παρόλο που εκ πρώτης όψεως δεν συνδέουν τη Βασιλεία II με την αποτελεσματική εποπτεία, δεν πρέπει να αφήνουν πολλές αμφιβολίες για την έστω και έμμεση μεταξύ τους σύνδεση, καθώς οι διεθνείς οργανισμοί πιστοληπτικής αξιολόγησης και η εν γένει πειθαρχία της αγοράς θα τους καταστήσει απόλυτα συσχετιζόμενους με την υιοθέτηση των πλέον εξελιγμένων μεθοδολογιών της Βασιλείας II. Η ανταγωνιστική θέση των ελληνικών τραπεζών στο διεθνές επίπεδο και ιδίως στη Ν.Α. Ευρώπη, καθιστά

ακόμη πιο αναγκαία την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απαιτήσεων υποδομών και στελεχών που διέπουν τις εν λόγω αρχές.

5. Η ενίσχυση των φάσεων του οικονομικού κύκλου από τις εμπεριεχόμενες από τη Βασιλεία II μεταβλητές, όπως π.χ. η διακύμανση της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων και η συμπεριφορά των πιστωτών κ.ά. (Pro cyclical). Αν και το θέμα παραδοσιακά απασχολούσε τις εποπτικές αρχές και τις κεντρικές τράπεζες, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα από την εφαρμογή των εξελιγμένων μεθοδολογιών ιδίως για χώρες ή ευρύτερες γεωγραφικά περιοχές σε διαφορετική φάση του οικονομικού κύκλου. Γι' αυτό εξάλλου προβλέπεται η αξιολόγηση εντός του 2009 από την ΕΚΤ.

6. Όσον αφορά σε πιο πρακτικό άμεσο επίπεδο και τα ειδικότερα θέματα που σχετίζονται με τις ελληνικές τράπεζες, στην πρόσφατη έρευνα για τις επιπτώσεις του νέου πλαισίου (QIS 5), παρά τις ευνοϊκές μακροοικονομικές συνθήκες, η σχετική επίπτωση στις ελληνικές τράπεζες είναι μεγαλύτερη από την πλειονότητα των άλλων χωρών.

Η αξιολόγηση της επίπτωσης αυτής θεωρώ ότι αποτελεί θέμα που απασχολεί τις ελληνικές τράπεζες, πέρα από τη σχετική ευφορία που τους προσδίδει το κατά μέσο όρο ικανοποιητικό επίπεδο του ΔΚΕ, στο οποίο έχει συμβάλει και η ιδιαίτερα ικανοποιητική κερδοφορία των τελευταίων ετών. Και αυτό γιατί το επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων, αν και ιδιαίτερα σημαντικό, δεν αρκεί από μόνο του να θωρακίσει μία τράπεζα έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνει. Αναπόσπαστο τμήμα αποτελεί και ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου το οποίο είναι εξίσου σημαντικό. Για το λόγο αυτόν οι εποπτικές αρχές και η ΤτΕ (ΠΔ ΤΕ 2577/2006) επιμένουν ιδιαίτερα στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας και στην ενίσχυση του ιεραρχικού επιπέδου των εν λόγω λειτουργιών. Απομένει να δοθεί εξίσου πρώτη προτεραιότητα στην ανεξαρτησία της λειτουργίας της διαχείρισης κινδύνων σε όλες τις τράπεζες ανεξάρτητα από την προσέγγιση που θα υιοθετήσουν. (Κυριακόπουλος, 2006)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΒΑΣΙΛΕΙΑ Π ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.1 Βασιλεία Π για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Μετά την καταναλωτική και τη στεγαστική πίστη, οι τράπεζες στην Ελλάδα καλούνται να αξιοποιήσουν την νέα ανεξερεύνητη περιοχή της χρηματοδότησης μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων... Οι νέοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας που επιβάλλει σε όλες τις τράπεζες η Επιτροπή της Βασιλείας Π δημιουργούν ένα νέο ευνοϊκότερο πλαίσιο χρηματοδότησης των μικρομεσαίων... Η αλήθεια είναι πως το νέο σύστημα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου για τις τράπεζες είναι ιδιαίτερα περίπλοκο. Όσο μεγαλύτερος είναι ο πιστωτικός κίνδυνος τόσο περισσότερα κεφάλαια πρέπει να δεσμεύουν οι τράπεζες.

Η διατήρηση των επιτοκίων και του περιθωρίου επιτοκίου στην Ελλάδα σε επίπεδο υψηλότερο απ' ό,τι στη ζώνη του ευρώ έχει τροφοδοτήσει έναν έντονο πολλές φορές δημόσιο διάλογο πάνω στο θέμα αυτό, καθώς συνεπάγεται:

- υψηλότερο κόστος τραπεζικής διαμεσολάβησης σε σχέση με το μέσο όρο στη νομισματική ένωση
- με πιθανές επιπτώσεις στις καταναλωτικές και επενδυτικές αποφάσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση στην οικονομική ανάπτυξη, ενδεχομένως δε και στη διανομή του εισοδήματος.

Στον δημόσιο διάλογο που βρίσκεται σε εξέλιξη έρχεται να προστεθεί και ο σοβαρός προβληματισμός που προκύπτει από τις επιπτώσεις της εφαρμογής του συμφώνου της Βασιλείας Π τόσο στις ίδιες τις τράπεζες όσο και στους πελάτες τους και

ιδιαίτερα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες και αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην χώρα μας. Η συζήτηση για τις επιπτώσεις των αρχών της Βασιλείας II συμπίπτει χρονικά με δύο πολύ σημαντικές εξελίξεις στη χώρα μας. Η πρώτη θετική εξέλιξη αφορά τη σημαντική στροφή που κάνει τα τελευταία χρόνια το εγχώριο τραπεζικό σύστημα προς τις ΜΜΕ, οι οποίες αποτελούν μια αγορά 850.000 πελατών. Η δεύτερη θετική εξέλιξη αφορά την προσπάθεια που καταβάλει η Πολιτεία μέσω του ΤΕΜΠΕ, του επενδυτικού νόμου και της αξιοποίησης των πόρων του Κ.Π.Σ. για την περαιτέρω ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. (Μίχαλος, 2007)

Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (Ε.Β.Ε.Α.) αναγνωρίζει ότι:

- το εγχώριο τραπεζικό σύστημα χορηγεί πλέον περισσότερα από 6.000 νέα δάνεια τον μήνα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- το 60% των νέων εκταμιεύσεων δανείων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις δίδεται πλέον μόνο με τις προσωπικές εγγυήσεις των επιχειρηματιών.
- ένας σημαντικός αριθμός των νέων δανείων δίδονται σε 2 με 3 ημέρες από την ημέρα αίτησης του πελάτη.

Το Ε.Β.Ε.Α. πιστεύει ότι το εγχώριο τραπεζικό σύστημα οφείλει να βελτιώσει ακόμα περισσότερο τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τη μεγάλη αγορά των 850.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα:

- Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ανάγκη από πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες πληρωμών, εισαγωγών και εξαγωγών, διαχείρισης του ταμείου της επιχείρησης, ασφάλισης, leasing, factoring κ.λπ. Είναι ανάγκη, λοιπόν, αυτές οι

υπηρεσίες να «πακετοποιηθούν» και να δημιουργηθούν σχήματα επιβράβευσης της αφοσίωσης των πελατών.

- Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρειάζονται πρόσθετες υπηρεσίες για την παροχή συμβουλών σχετικά με τις λειτουργίες και την ανάπτυξη τους. Οι δε τράπεζες οφείλουν να υπερβούν τον παραδοσιακό ρόλο τους και να επιχειρήσουν να καλύψουν αυτό το κενό, με αμοιβαίο όφελος τόσο των ίδιων όσο και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ανάγκη για αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας στις σχέσεις τους με τις τράπεζες προκειμένου να μειώσουν το λειτουργικό τους κόστος και να εκτελούν όλες τις συναλλαγές τους από τον χώρο εργασίας τους.

5.2 Οι Επιπτώσεις για τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.

Το ζήτημα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελούσε αντικείμενο έντονης κριτικής των αρχικών συμβουλευτικών κειμένων της Επιτροπής της Βασιλείας. Η κριτική εστίαζε στο υψηλό κόστος χρηματοδότησης που συνεπάγεται το νέο Σύμφωνο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεδομένου ότι αφενός απουσιάζει η εξωτερική αξιολόγηση στις περισσότερες περιπτώσεις των ΜΜΕ και αφετέρου η στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αδυναμίας εκπλήρωσης του αντισυμβαλλομένου δεν υπολογίζεται εύκολα λόγω απουσίας αναγκαίων στοιχείων. Κατά συνέπεια οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να διατηρούν υψηλές κεφαλαιακές υποχρεώσεις έναντι των συγκεκριμένων ανοιγμάτων.

Ειδικές έρευνες κατέδειξαν ότι η υψηλή διασπορά αυτών των απαιτήσεων συμβάλλει στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου και κατά συνέπεια και στο κόστος των ιδίων κεφαλαίων. Άλλωστε οι ΜΜΕ συγκροτούν τη ραχοκοκαλιά της Ευρωπαϊκής

οικονομίας (το 99% των επιχειρήσεων που εδρεύουν στην ΕΕ των 25 είναι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις), καθώς επίσης αυτές ακριβώς οι επιχειρήσεις εξαρτώνται περισσότερο από την τραπεζική χρηματοδότηση. Αυτός είναι ο λόγος που Ευρωπαϊκή Ένωση διαμόρφωσε ένα ειδικό, περισσότερο ευνοϊκό πλαίσιο, για τη στάθμιση των χορηγήσεων έναντι των ΜΜΕ τόσο στην τυποποιημένη μέθοδο όσο και στη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων.

Στην τυποποιημένη μέθοδο οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου. Όσον αφορά τη μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ στην τυποποιημένη μέθοδο πρέπει να επισημανθεί ότι εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συμπερίληψη τους στη κατηγορία ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 75 % αντί του 100% που ισχύει σήμερα. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται μείωση του κόστους ιδίων κεφαλαίων για τις τράπεζες.

Δηλαδή ο δανεισμός μπορεί να γίνει φθηνότερος για τις αξιόπιστες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τα κριτήρια για να συμπεριληφθεί ένα άνοιγμα στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής είναι πρώτα από όλα η ιδιότητα του πελάτη (φυσικό πρόσωπο ή μικρές επιχειρήσεις), τα χαρακτηριστικά του προϊόντος που παράγει (προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές ευχέρειες κ.λπ.), η διασπορά χαρτοφυλακίου (granularity), και φυσικά το ύψος ανοίγματος (δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 εκατ. ευρώ). (Κώνστας, 2007)

Η απάντηση στο ερώτημα που κυριαρχεί αν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ωφελούνται ή ζημιώνονται από την εφαρμογή των αρχών της Βασιλείας II είναι ότι η εφαρμογή των αρχών της Βασιλείας II αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για να ωφεληθούν οι ΜΜΕ. Γιατί έχει αποφασισθεί ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στην κατηγορία δανείων λιανικής και όχι επιχειρηματικής Τραπεζικής. Η ουσία του πλεονεκτήματος είναι ότι η αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου θα κρίνεται βάσει της συνολικής εικόνας του κλάδου μικρών επιχειρήσεων αποφεύγοντας τη «σε βάθος ανάκριση» καθεμίας περίπτωσης, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Επιπλέον, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής έχουν μικρότερους συντελεστές επιβάρυνσης σε ό,τι αφορά την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια, κάτι το οποίο

σημαίνει ότι ανάμεσα σε δύο επιχειρηματικά δάνεια ιδίου πιστωτικού ρίσκου εκείνο που θα καταταγεί στην κατηγορία λιανικής τραπεζικής θα δημιουργεί μικρότερες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας. Συνεπάγεται, λοιπόν, ότι οι τράπεζες έχουν περισσότερους λόγους για να επιτείνουν τη στρατηγική τους των μικρών επιχειρήσεων με ευνοϊκότερους όρους, με ταχύτερες διαδικασίες, με καλύτερα προϊόντα και με στόχο και σκοπό να αυξήσουν το μερίδιό τους στη μεγάλη αγορά των 850.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χώρα μας. (Μίχαλος, 2007)

Επιπλέον το πρακτικό αποτέλεσμα του συνδυασμού της αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου με στατιστικές μεθόδους, αλλά και της σύνδεσης τους με την τιμολόγηση των δανείων θα είναι πολύ θετικό για τη μικρή επιχείρηση. Στο παρελθόν τα μικρά επιτόκια αφορούσαν τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις. Στο άμεσο μέλλον αυτό θα διαφοροποιηθεί, μιας και το χαμηλό επιτόκιο θα είναι συνάρτηση της καλής εικόνας της επιχείρησης ανεξάρτητα από το μέγεθος της.

Αν θέλουμε να ενισχύσουμε την ανάπτυξη θα πρέπει να δημιουργήσουμε ένα θεσμικό πλαίσιο που να ευνοεί τόσο τις τράπεζες, όσο και τους τελικούς τους πελάτες. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε μια δίκαια και ορθολογική πρόσβαση σε θέματα δανειοδοτήσεων, όχι μόνο επειδή ο δανεισμός βοηθά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να αναπτυχθούν, αλλά κυρίως επειδή οι μικρές επιχειρήσεις βοηθούν την οικονομία να αναπτυχθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Η ΕΠΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Π ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

6.1 Χρηματοοικονομική Αποτελεσματικότητα

Ως χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα νοείται ο επιμερισμός των διαθέσιμων πόρων του χρηματοοικονομικού συστήματος στις πιο αποτελεσματικές επενδυτικές ευκαιρίες με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αυτό αφορά όλους τους παράγοντες του χρηματοοικονομικού συστήματος δηλαδή τις επιχειρήσεις διαμεσολάβησης (τράπεζες ή μη τραπεζικούς οργανισμούς που συγκεντρώνουν κεφάλαια), τις αγορές (χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές) καθώς και τα συστήματα υποστήριξης της αγοράς (συστήματα εκκαθάρισης, διακανονισμού και πληρωμών).

Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος είναι τρεις. Πρώτον, η αποτελεσματικότητα επιμερισμού του κινδύνου μεταξύ των συμμετεχόντων στο σύστημα ούτως ώστε ο καθένας να αναλαμβάνει το μέρος του κινδύνου που έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί. Ο επιμερισμός δεν είναι μόνο διαστρωματικός αλλά και διαχρονικός. Δεύτερον, η διάχυση των πληροφοριών ώστε αυτές να είναι διαθέσιμες και προσιτές σε όλους και οι αντιθέσεις μεταξύ των οφειλετών και των δανειστών να επιλύονται μέσω της αγοράς. Τρίτον, η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα επιλύει αποτελεσματικά τα προβλήματα εξουσιοδότησης (agency problem) που εμφανίζονται, συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Αν οι εποπτικοί κανόνες είναι σχεδιασμένοι με τέτοιο τρόπο

ώστε να ενισχύονται οι τρεις παραπάνω παράγοντες τότε αναμένεται ότι θα ενισχυθεί και η οικονομική αποτελεσματικότητα. (Καλφάογλου, 2006)

6.2 Χρηματοοικονομική Σταθερότητα

Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, αυτή νοείται ως η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντιστέκεται σε εξωτερικές ή εσωτερικές διαταραχές και να αντιμετωπίζει οικονομικές ανισορροπίες που προκαλούνται, η δε δυνατότητα αυτή πρέπει να καλύπτει το παρόν αλλά και να επεκτείνεται στο μέλλον. Ορισμένες φορές η έννοια γίνεται καλύτερα κατανοητή αν ορισθεί η αντίθετη έννοια της «μη σταθερότητας». Η μη σταθερότητα είναι μια αλληλουχία γεγονότων που οδηγεί σε μια κρίση. Η κρίση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όπως η αύξηση της διακύμανσης στην αγορά, η αδυναμία έκδοσης ή ρευστοποίησης χρεογράφων καθώς και πτωχεύσεις τραπεζών. Αν το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι εξοπλισμένο με τους κατάλληλους μηχανισμούς απορρόφησης των παραγόντων που οδηγούν σε κρίση, τότε μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι το σύστημα διέπεται από χρηματοοικονομική σταθερότητα. Σε αυτή την περίπτωση απομακρύνεται ο κίνδυνος διαταραχών στη διαδικασία διαμεσολάβησης και αποτρέπεται η μη αποτελεσματική κατανομή των αποταμιεύσεων στις πιο αποδοτικές επενδυτικές ευκαιρίες.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σταθερότητα είναι τρεις.

Πρώτον, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Απαιτείται η καθιέρωση συστημάτων μέτρησης της έκθεσης του χρηματοοικονομικού συστήματος σε διάφορες μορφές κινδύνων, ο προσδιορισμός της οικονομικής ευρωστίας του μη χρηματοοικονομικού συστήματος (επιχειρήσεις, νοικοκυριά), καθώς και η

σύνδεσή τους με μακροοικονομικές μεταβλητές. Είναι προφανές ότι η ανάλυση εστιάζεται στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα (μακρο-προληπτική ανάλυση) σε αντίθεση με την ανάλυση που εξετάζει σε κάθε μονάδα χωριστά (μικρο-προληπτική ανάλυση).

Δεύτερον, η δυνατότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά διαταραχές. Αυτό εξαρτάται από την αποδοτικότητα και κερδοφορία του συστήματος, την πολιτική προβλέψεων, την επάρκεια κεφαλαίων και τη ρευστότητα.

Τρίτον, ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσης όπου εξετάζονται οι πηγές μετάδοσης κρίσεων δηλαδή οι διατραπεζικές σχέσεις και οι συσχετίσεις των χαρτοφυλακίων, καθώς και τα προληπτικά μέτρα που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της πιθανότητας μετάδοσης. Ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα είναι διαφορετικές έννοιες, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών προκύπτει ότι είναι αλληλένδετες. Προφανώς, ένας υψηλός βαθμός αποτελεσματικότητας συμβάλλει στη σταθερότητα. Παράλληλα, η σταθερότητα είναι μια προϋπόθεση για μια ομαλή και αποδοτική λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος. (Καλφάογλου, 2006)

Εντούτοις, ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η αποδοτικότητα είναι σε γενικές γραμμές συμπληρωματικές, η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες οι προσπάθειες να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα μπορούν να υπονομεύσουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Το αντίστροφο μπορεί επίσης να ισχύει.

6.3 Η επίδραση της Βασιλείας II

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα είναι η δυνατότητα επιμερισμού του κινδύνου, η διάχυση των πληροφοριών, η εταιρική διακυβέρνηση, η διαχείριση κινδύνων, η δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσεων. Θα εξετασθεί πώς η Βασιλεία II επηρεάζει τους παράγοντες αυτούς και επομένως αν συμβάλλει ή μη στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

1. Επιμερισμός του Κινδύνου

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Η μεταφορά όμως του πιστωτικού κινδύνου έχει δημιουργήσει νέους φορείς κινδύνου που σε πολλές περιπτώσεις είναι έξω από το τραπεζικό σύστημα και πέρα από τα όρια εφαρμογής της Βασιλείας II.

Οι εταιρείες επενδύσεων υψηλής μόχλευσης (hedge funds) είναι ένα τέτοιο παράδειγμα, οι οποίες έχουν σημαντικές τοποθετήσεις σε πιστωτικά παράγωγα χωρίς να υπόκεινται σε ρυθμιστικούς κανόνες. Ο επιμερισμός του κινδύνου για τους τομείς που

βρίσκονται εκτός εποπτικού πλαισίου, και συνεπώς εκτός Βασιλείας II, παραμένει ένα σημείο που είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή κινδύνων με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος.

2. Διάχυση Πληροφοριών

Η Βασιλεία II δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια και τη διάχυση των πληροφοριών, αφού αφιερώνει ολόκληρο τον τρίτο πυλώνα στην πειθαρχία της αγοράς. Η έννοια της πειθαρχίας στην αγορά δεν είναι καινούργια και μπορεί να αναχθεί στο αόρατο χέρι (invisible hand) του Άνταμ Σμιθ. Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία παίρνει πιο συγκεκριμένη μορφή και νοείται ως το σύνολο των μέτρων που μπορούν να υιοθετήσουν ομαδικά οι παράγοντες της αγοράς για να «τιμωρήσουν» μια τράπεζα σε περίπτωση υπερβολικής ανάληψης κινδύνων. Η «τιμωρία» μπορεί να εκδηλωθεί ως αποτέλεσμα τιμής (price effect), όπου οι επενδυτές απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για τα ομόλογα της τράπεζας, ως αποτέλεσμα ποσότητας (quantity effect), όπου οι καταθέτες αποσύρουν τα κεφάλαιά τους από την τράπεζα ή ως αποτέλεσμα αξίας (valuation effect), όπου οι παράγοντες της αγοράς οδηγούν σε μείωση την αξία της μετοχής. Για την επιβολή πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς πρέπει να έχουν τα κατάλληλα κίνητρα, και το ισχυρότερο κίνητρο είναι η πιθανότητα να υποστούν ζημιά και να απολέσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους. Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν μια τράπεζα, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες καθώς και την ικανότητα να επηρεάσουν τις αποφάσεις των τραπεζών. Η Βασιλεία II εστιάζεται κυρίως στο πρώτο και αγνοεί τα άλλα δύο. Θεωρεί την πληροφορία ως ομοιογενές αγαθό όπου το περισσότερο είναι πάντα καλύτερο από το λιγότερο και επιβάλλει στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές την υποχρέωση δημοσιοποίησης πολλών πληροφοριών.

Όμως η πειθαρχία της αγοράς εξαρτάται και από την ικανότητα της αγοράς να αξιολογεί την οικονομική θέση των τραπεζών καθώς και την ικανότητά της να επιβάλει διορθωτικές ενέργειες που αντανακλούν αυτές τις αξιολογήσεις. Το νέο πλαίσιο αγνοεί τις δύο αυτές παραμέτρους.

3. Εταιρική Διακυβέρνηση

Ως εταιρική διακυβέρνηση νοείται το σύνολο των συστημάτων και διαδικασιών που έχουν θεσμοθετηθεί για την επίλυση αντιθέσεων εντός των τραπεζών. Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει δημοσιοποιήσει οκτώ αρχές που οριοθετούν την έννοια της ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II δίνει μεγάλη βαρύτητα στις αρχές αυτές και απαιτεί από τις τράπεζες, ιδίως αυτές που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, να υιοθετήσουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, το διοικητικό συμβούλιο, η διοίκηση, η εσωτερική επιθεώρηση και οι λειτουργίες ελέγχου καλούνται να αναπτύξουν υπευθυνότητες για διαφορετικές πτυχές των συστημάτων. Το διοικητικό συμβούλιο να εγκρίνει τις βασικές πτυχές των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, η διοίκηση να κατανοεί τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των συστημάτων, ενώ η εσωτερική επιθεώρηση καλείται να ελέγξει τουλάχιστο μια φορά τον χρόνο τις διαδικασίες. Παράλληλα κάθε τράπεζα πρέπει να δημιουργήσει λειτουργίες ελέγχου που θα εξετάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των συστημάτων. Τέλος, το νέο πλαίσιο απαιτεί την υλοποίηση συστήματος αναφορών ώστε η πληροφόρηση να φθάνει στα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα σύστημα ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης καθώς αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι καλά συστήματα με κακή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσει πηγές κινδύνου που να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα.

4. Διαχείριση Κινδύνων

Το πλαίσιο της Βασιλείας II έχει δύο κύρια χαρακτηριστικά, παρέχει κίνητρα (incentive-based) και επικεντρώνεται στον κίνδυνο (risk-based). Δίνει κίνητρα για να αναπτυχθούν συστήματα διαχείρισης των κινδύνων και έχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι η Βασιλεία II δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια υποχρέωση προς την εποπτική αρχή, αλλά μια ευκαιρία για βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων. Αν οι τράπεζες εκμεταλλευθούν αυτή την ευκαιρία θα καταλήξουν σε καλύτερη αναγνώριση, ποσοτικοποίηση και εκτίμηση του κινδύνου. Οι διαδικασίες αυτές δεν είναι καινούργιες αλλά θα γίνουν πιο συστηματοποιημένες και αυστηρές με αποτέλεσμα να μειώνεται η πιθανότητα κακών αποφάσεων αλλά και να υπάρχει ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, το οποίο θα ενεργοποιείται νωρίς και θα λαμβάνονται διορθωτικές ενέργειες. Ιδιαίτερα ωφελημένες αναμένεται να είναι οι μικρότερες και οι λιγότερο εξελιγμένες τράπεζες. Κατ' ουσία, τους παρέχεται δωρεάν ένα ολόκληρο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, το οποίο αν επιχειρούσαν να αναπτύξουν μόνες τους θα απαιτούσε σημαντικούς επενδυτικούς πόρους. Τώρα το σύστημα είναι έτοιμο και καλούνται να στρέψουν τους πόρους στην υλοποίησή του. Γενικά, η συμβολή της Βασιλείας II στη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα μέσω αυτού του παράγοντα είναι αναμφισβήτητη.

5. Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών

Το πλαίσιο της Βασιλείας II υιοθετεί την αρχή ότι οι προβλέψεις καλύπτουν αναμενόμενες ζημιές, ενώ τα κεφάλαια μη αναμενόμενες ζημιές. Οι τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθοδολογίες πρέπει να εκτιμήσουν τις παραμέτρους κινδύνου (ύψος ανοίγματος κατά τον χρόνο αθέτησης - exposure at default - EAD, πιθανότητα αθέτησης - probability of default - PD και ζημία ως ποσοστό του ανοίγματος

κατά τον χρόνο αθέτησης - loss given default - LGD) που τις οδηγούν στον υπολογισμό των αναγκαίων προβλέψεων και κεφαλαίων. Συνεπώς δημιουργείται μια ασπίδα προστασίας η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απορρόφηση ζημιών, χωρίς να κλονισθεί η ευρωστία της τράπεζας. Βεβαίως δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι οι εκτιμήσεις συνήθως αντανakλούν την ιστορική εμπειρία. Τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων είναι συνάρτηση των στοιχείων με τα οποία τροφοδοτούνται και συνήθως δεν μπορούν να είναι προσανατολισμένα στο μέλλον. Το νέο πλαίσιο απαιτεί η εκτίμηση των παραμέτρων να λαμβάνει υπόψη όλες τις φάσεις του οικονομικού κύκλου, αλλά αυτό, προς το παρόν, είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Συνεπώς οι ζημιές που εκτιμώνται απεικονίζουν ιστορική εμπειρία και όχι μελλοντικά γεγονότα.

Το πρόβλημα αμβλύνεται, εν μέρει, με την υποχρέωση των τραπεζών να διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Οι ασκήσεις αυτές είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για λήψη αποφάσεων και άσκηση πολιτικής αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είναι επίσης προσανατολισμένες στο παρελθόν με δυνατότητα εκτίμησης της αναμενόμενης ζημιάς. Η μη αναμενόμενη ζημιά δεν μπορεί να εκτιμηθεί, ακριβώς, γιατί είναι μη αναμενόμενη. Όταν η ακραία κατάσταση εξελιχθεί σε κρίση, τότε τα κεφάλαια συχνά δεν είναι επαρκή. Συνεπώς ορισμένες φορές τίθεται σε αμφιβολία η δυνατότητα του κεφαλαίου να απορροφήσει μη αναμενόμενες ζημιές, σε αντίθεση με τη λογική του πλαισίου της Βασιλείας II.

Περαιτέρω, το ερώτημα που συχνά ανακύπτει είναι ποιους κινδύνους καλύπτουν τα κεφάλαια. Με βάση τη λογική του νέου πλαισίου τα κεφάλαια προορίζονται να καλύψουν μικροοικονομικούς κινδύνους (πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς κ.λπ.), αλλά αγνοούν τους μακροοικονομικούς κινδύνους δηλαδή τους κινδύνους που δημιουργεί το μακρο-περιβάλλον. Το θέμα είναι ποια μορφή κινδύνων επηρεάζει περισσότερο τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα. Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από την ευρωστία των μονάδων που το

απαρτίζουν και οι μικροοικονομικοί κίνδυνοι έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα, η επίπτωση της Βασιλείας II αναμένεται να είναι θετική. Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από μακροοικονομικές μεταβλητές και η επίδραση του μάκρο-περιβάλλοντος είναι σημαντική, τότε η Βασιλεία II έχει μικρή επίπτωση διότι δεν είναι σχεδιασμένη να λαμβάνει υπόψη αυτούς τους κινδύνους.

6. Κίνδυνος Μετάδοσης Κρίσεων

Η μετάδοση κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα εξαρτάται από τον βαθμό συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και από τον τρόπο αντίδρασης των εποπτικών αρχών σε μια κρίση. Η συσχέτιση μεταξύ των τραπεζών, ως αποτέλεσμα της διατραπεζικής αγοράς και των επενδύσεων που υπόκεινται σε κοινούς παράγοντες κινδύνου, δεν λαμβάνεται υπόψη από τη Βασιλεία II και συνεπώς η συμβολή της αναμένεται μικρή. Αντίθετα η Βασιλεία II αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών μέσω του Πυλώνα II καθώς και την προβλεπόμενη συνεργασία των εποπτικών στα πλαίσια της εποπτείας διασυνοριακών ομίλων. Η συνεργασία αυτή υφίσταται και τώρα, αλλά αναμένεται ότι θα ενδυναμωθεί στις περιπτώσεις συστημικά σημαντικών τραπεζών και διασυνοριακής κρίσης, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης.

6.4 Συμπεράσματα για το αν η Βασιλεία II συμβάλλει ή μη στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Η προσπάθεια καθιέρωσης του πλαισίου της Βασιλείας II άρχισε στο τέλος της δεκαετίας του '90 και ολοκληρώθηκε επτά χρόνια αργότερα. Όλο αυτό το διάστημα

υπήρχαν οργανωμένες συζητήσεις για τη θεωρητική υπόσταση καθώς και τον τρόπο υλοποίησής του. Μεγάλο μέρος του τραπεζικής κοινότητας ζυμώθηκε με τις έννοιες που εισήγαγε η Βασιλεία II και σήμερα η συζήτηση επικεντρώνεται σε έννοιες που πριν μερικά χρόνια φαίνονταν ξένες και μη εύκολα κατανοητές. Υπό αυτό το πρίσμα ένα μεγάλο μέρος των επιπτώσεων της Βασιλείας II έχει ήδη συντελεστεί.

Βεβαίως και η πλήρης εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών και κατ' επέκταση στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος.

Σε ανάλογη ανάλυση που ανέπτυξε σε πρόσφατη ομιλία του ο διοικητής της Τράπεζας της Ισπανίας και πρόεδρος της Επιτροπής της Βασιλείας κ. Χάιμε Καρουάνα κατέληξε σε παρόμοια συμπεράσματα. Βεβαίως η αποτελεσματικότητα και σταθερότητα έχει και ορισμένες παραμέτρους που είναι εκτός του πεδίου ανάλυσης της Βασιλείας II.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η Βασιλεία II δεν είναι επαρκώς και καλά σχεδιασμένη αλλά καταδεικνύει τους περιορισμούς. Ένα εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο καλά σχεδιασμένο και αν είναι, μπορεί να επηρεάσει μέχρι ενός ορισμένου σημείου την αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος. Υπάρχουν θέματα σχετικά με τον επιμερισμό των κινδύνων, τη διάχυση των πληροφοριών, τη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσης που χρήζουν συμπληρωματικών πολιτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΙΙ

7.1 Τα ελαττώματα της Βασιλείας ΙΙ σύμφωνα με κάποιους οικονομολόγους.

Η Βασιλεία ΙΙ είχε ως στόχο να ενδυναμώσει τα κίνητρα των τραπεζών να ελέγχουν τον κίνδυνο των ανοιγμάτων τους σχετικά με την Βασιλεία Ι. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο έχει ως στόχο να μειώσει το εποπτικό arbitrage. Επιπλέον η Βασιλεία ΙΙ εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά πληροφορίες για την πιστωτική αξιοπιστία των δανειστών της, η οποία είναι γνωστή εσωτερικά στις τράπεζες, επιτρέποντας στα πιστωτικά ιδρύματα που εκπληρούν κάποιες απαιτήσεις να εφαρμόζουν την μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB). Συνεπώς, από πολλές απόψεις η Βασιλεία ΙΙ υπερτερεί της Βασιλείας Ι. (Tanaka, 2007)

Από την άλλη πλευρά κάποιοι οικονομολόγοι και policy makers εξέφρασαν ανησυχίες ότι παρόλο που η Βασιλεία ΙΙ διορθώνει πολλά σοβαρά ελαττώματα της Βασιλείας Ι, μπορεί να δημιουργεί νέα δικά της τα οποία κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες:

- **Σύμφωνα με την πρώτη**, πολλοί οικονομολόγοι αναρωτιούνται αν η Βασιλεία ΙΙ προωθεί πράγματι την χρηματοοικονομική σταθερότητα. Η πιο ευαίσθητη στον κίνδυνο προσέγγιση για τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαίων προωθεί την χρηματοοικονομική σταθερότητα στο βαθμό που οι μετρήσεις κινδύνου που χρησιμοποιούνται είναι ακριβείς. Οι μετρήσεις κινδύνου ωστόσο έχουν πολλούς σοβαρούς περιορισμούς. Για παράδειγμα, οι Morris και Shin (1999) υποστήριξαν ότι τα VALUE-AT-RISK (VAR) μοντέλα δεν λαμβάνουν υπόψη την ενδογενή φύση του κινδύνου, έτσι παράγουν ανακριβείς μέτρα μεταβλητότητας (π.χ.

ανακριβείς τυπικές αποκλίσεις). Αυτό συμβαίνει επειδή η υπόθεση που «κρύβεται» κάτω από τα υπάρχοντα μοντέλα διαχείρισης κινδύνου όπως το VAR είναι ότι η τιμή ενός αξιόγραφου πέφτει σε ένα πολύ χαμηλό επίπεδο με συγκεκριμένη εξωγενώς προσδιορισμένη πιθανότητα, ενώ στην πραγματικότητα, βραχυπρόθεσμες μεταβολές των τιμών εξαρτώνται από τις πράξεις των συμμετεχόντων στην αγορά. Από την στιγμή που τέτοια μοντέλα μέτρησης κινδύνου δεν λαμβάνουν υπόψη την στρατηγική φύση του κινδύνου θα μπορούσαν να καταστήσουν τους συμμετέχοντες στην αγορά ανεπαρκώς προετοιμασμένους για μια κατάσταση κρίσης όπου όλοι οι συναλλασσόμενοι προσπαθούν να «χαλαρώσουν» τις θέσεις τους παράλληλα. Τοιούτοτρόπως αν οι μετρήσεις κινδύνου είναι ανακριβείς τότε και ο υπολογισμός εποπτικών κεφαλαίων που βασίζεται σε αυτές πιθανών να αποτύχει να προωθήσει την χρηματοοικονομική σταθερότητα.

- Η **δεύτερη** ανησυχία είναι ότι η νέα τυποποιημένη μέθοδος ίσως αλλοιώσει τα κίνητρα των επιχειρήσεων στην χρήση εξωτερικών διαβαθμίσεων πιστωτικής ποιότητας. Οι εξωτερικοί οργανισμοί πιστωτικής αξιολόγησης (E.O.Π.Α.) εξέφρασαν ανησυχίες ότι η χρήση πιστωτικών διαβαθμίσεων στο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας μπορεί να παρακινήσει τις επιχειρήσεις να «ψονίσουν» υψηλότερες διαβαθμίσεις έτσι ώστε να μειώσουν το κόστος δανεισμού τους κάτι τέτοιο μπορεί να πείσει τις E.O.Π.Α. να «φουσκώσουν» τις αξιολογήσεις-διαβαθμίσεις τους με συνέπεια την υπονόμηση της αξιοπιστίας τους. Επιπλέον υπάρχει φόβος ότι όλες μαζί οι επικίνδυνες επιχειρήσεις ίσως παραιτηθούν της διαδικασίας αξιολόγησης από E.O.Π.Α. από τη στιγμή που ανοίγματα σε αδιαβάθμιστες επιχειρήσεις λαμβάνουν χαμηλότερη στάθμιση κινδύνου(100%) από αυτές που έχουν χαμηλή διαβάθμιση (150%) σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας. Κάτι τέτοιο θα μειώσει τον βαθμό διαφάνειας.
- Η **τρίτη** ανησυχία θα λέγαμε είναι αν η Βασιλεία II θα μπορούσε να έχει ανεπιθύμητες επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία μέσω της επίδρασή της

στον τραπεζικό δανεισμό. Δηλαδή τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της Βασιλείας II. Συγκεκριμένα πως το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζει α) την προσφορά τραπεζικών πιστώσεων και β) την επίδραση αυτών στον νομισματικό μηχανισμό μετάδοσης.

Αναλυτικότερα αν ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας γίνει πολύ χαμηλός τότε το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει :α) είτε να αυξήσει το κεφάλαιο του ή β) να περικόψει τον δανεισμό του ή γ) να αλλάξει τα αξιόγραφα του χαρτοφυλακίου του ώστε να ενέχουν χαμηλότερο κίνδυνο. Επειδή η αύξηση του κεφαλαίου κοστίζει τα πιστωτικά ιδρύματα καταφεύγουν στην περικοπή του δανεισμού. Αν πολλές τράπεζες δράσουν με αυτόν τον τρόπο την ίδια στιγμή αυτό θα οδηγήσει σε μείωση της συνολικής προσφοράς δανείων. Αυτό δεν θα έχει επίδραση στο Α.Ε.Π. της χώρας από την στιγμή που οι επιχειρήσεις βρούν διαφορετικό τρόπο χρηματοδότησης των επενδύσεων τους. Η ύπαρξη ασύμμετρης πληροφόρηση όμως στην χρηματοοικονομική αγορά μπορεί να καταστήσει ανέφικτο κάτι τέτοιο με μόνη επιλογή των επιχειρήσεων την μείωση των επενδύσεων τους. Αυτόνομη είναι ότι πλήττονται περισσότερο οι μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις που έχουν μικρή πρόσβαση στις χρηματοοικονομικές αγορές. Η μείωση των επενδύσεων σαφώς έχει ως αποτέλεσμα και την μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος μιας χώρας.

Ο κανονισμός κεφαλαιακής επάρκειας μπορεί να επηρεάζει τον νομισματικό μηχανισμό μετάδοσης. Ο βαθμός ανταπόκρισης της προσφοράς δανείων σε αλλαγές της νομισματικής πολιτικής καθορίζει την δύναμη του νομισματικού μηχανισμού μετάδοσης. Μια σφικτή νομισματική πολιτική μειώνει τα κεφάλαια των τραπεζών και περιορίζει την ικανότητά τους να δανείζουν αν υπόκεινται στο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας (Chami & Cosimano, 2001 & Van den Heuvel, 2002). Σε ένα απλό στατικό μοντέλο αποδείχτηκε ότι αν ο κανονισμός κεφαλαιακής απαίτησης είναι δεσμευτικός, τα τραπεζικά δάνεια μπορεί να μην αυξηθούν καθόλου σε μια νομισματική επέκταση (Kashyap & Stein, 1994). Ο Van den Heuvel δείχνει ότι οι επιπτώσεις είναι πιο αμυδρές. Συγκεκριμένα μπορεί αρχικά μια τράπεζα να μην αυξήσει την προσφορά δανείων της σε μια επεκτατική νομισματική πολιτική αλλά τείνει να υπεραντιδρά μετά το πρώτο τρίμηνο. Αυτό

συμβαίνει επειδή τα χαμηλότερα επιτόκια αυξάνουν τα κέρδη των τραπεζών και κατά συνέπεια μειώνει την πιθανότητα ο κανονισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων να τις εμποδίσει να αυξήσουν την παροχή δανείων στο μέλλον. Συνεπώς, αν οι τράπεζες έχουν λίγα κεφάλαια, η προσφορά δανείων δεν θα ανταποκριθεί αρχικά στην επεκτατική νομισματική πολιτική αλλά μακροχρόνια η ανταπόκρισή της θα είναι πιο δυνατή. Δεδομένου ότι η αντίδραση των πιστωτικών ιδρυμάτων όσον αφορά την παροχή δανείων στην νομισματική πολιτική που ασκείται έρχεται με μια χρονική καθυστέρηση αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μη επιθυμητά αποτελέσματα (π.χ αύξηση δανείων σε οικονομική άνθηση και περιορισμός τους σε οικονομική ύφεση) στην διάρκεια ενός οικονομικού κύκλου. Την παραπάνω εικόνα ενισχύει η άποψη ότι ο μετρήσιμος πιστωτικός κίνδυνος τείνει να πέφτει σε οικονομική άνθηση και να αυξάνεται σε περιόδους ύφεσης άρα η στάθμιση –κινδύνου στα αξιόγραφα κάτω από την Βασιλεία 2 πιθανών να υφίσταται αντικυκλικές διακυμάνσεις έτσι ώστε οι τράπεζες να είναι πιο «capital-constrained» κατά την διάρκεια υφέσεων και λιγότερο «capital-constrained» κατά την διάρκεια οικονομικών ανθίσεων. Τέτοια δανειοδοτική συμπεριφορά μπορεί με την σειρά της να επιδεινώσει την κυκλική μεταβλητότητα του Α.Ε.Π.

7.2 Οι πέντε πιο σημαντικές κριτικές

Σύμφωνα με τον Andrew Crockett οι πέντε πιο σημαντικές κριτικές που αποδίδονται στην Βασιλεία II είναι:

1. Είναι πολύ περίπλοκη
2. Ενισχύει την προκυκλικότητα (procyclicality) του οικονομικού συστήματος
3. Δίνει πολύ βαρύτητα στην αξιολόγηση των Ε.Ο.Π.Α.

4. «Τιμωρεί» τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (και κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες)
 5. Πιο γενικά δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την ειδική κατάσταση και τις ανησυχίες των αναδύομενων χωρών. (Crockett A, 2002)
- ❖ Η απάντηση στην πρώτη κριτική είναι ότι η ίδια η τραπεζική έγινε πιο περίπλοκη. Η διαχείριση κινδύνου είναι πολύ περίπλοκη και η αντιμετώπιση ότι όλα τα δάνεια έχουν τον ίδιο συντελεστή κινδύνου(πράγμα που ποτέ δεν σήμαινε ότι οι τράπεζες θα τα αντιμετώπιζαν ως ίσου κινδύνου) ,σύμφωνα με την Βασιλεία I, έγινε μη ρεαλιστική. Σύμφωνα με τον πυλώνα 1 του νέου πλαισίου οι κεφαλαιακές απαιτήσεις υπολογίζονται στην βάση πιο διαφοροποιημένων εκτιμήσεων του κινδύνου των ανοιγμάτων. Κανείς δεν είπε ότι η απλότητα και η μεγαλύτερη ευαισθησία κινδύνου είναι αμοιβαίως συμβατές έννοιες.
- ❖ Η δεύτερη κριτική είναι ότι η Βασιλεία II ίσως ενισχύει την προκυκλικότητα στην χρηματοοικονομική συμπεριφορά .Αν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι πιο ευαίσθητες στην μέτρηση του κινδύνου και ο μετρούμενος κίνδυνος τείνει να ανεβαίνει στις οικονομικές πτώσεις (downturns) οι τράπεζες μπορεί να ενθαρρυνθούν να σταματήσουν τον δανεισμό ακριβώς την στιγμή που η οικονομία είναι πιο ευάλωτη. Μια πρώτη απάντηση σε αυτήν την κριτική είναι ότι αυτή η προκυκλική συμπεριφορά είναι ενδημική (endemic) στα οικονομικά συστήματα και όχι απλά το αποτέλεσμα των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Φυσικά είναι σημαντικό το νέο πλαίσιο να μην αμβλύνει τον οικονομικό κύκλο. Πολλές προσεγγίσεις μπορούν να βοηθήσουν εδώ που έχουν ενσωματωθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας .Πρώτο οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι μόνο αυτό –ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ απαιτήσεις .Οι τράπεζες θα πρέπει να

έχουν επαρκή κεφάλαια για κάθε περίπτωση. Αναμένεται λοιπόν να δημιουργήσουν ένα απόθεμα κεφαλαίου τις καλές οικονομικές περιόδους το οποίο να χρησιμοποιήσουν ως απόθεμα ασφαλείας στις κακές οικονομικές περιόδους .Δεύτερο, δεν θα πρέπει οι κεφαλαιακές απαιτήσεις κάτω από τον πυλώνα 1 να εφαρμόζονται τυφλά ή μηχανικά. Ο πυλώνας 2,η Εποπτική Επίβλεψη και ο πυλώνας 3 ,η πειθαρχία της αγοράς είναι εξίσου σημαντικά για να εκτιμήσουμε την κεφαλαιακή θέση μιας τράπεζας ενισχύοντας το κίνητρο να διατηρούν ένα απόθεμα κεφαλαίου πάνω από το ελάχιστο. Τρίτο ,είναι επιθυμητό να χρησιμοποιούνται μέτρα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου που δεν είναι εξαιρετικά «ευάλωτα» σε βραχυπρόθεσμες αναθεωρήσεις . (Crockett A, 2002)

- ❖ Όσον αφορά την κριτική για τον ρόλο των Ε.Ο.Π.Α. πολλά αναδυόμενα κράτη εστιάζουν στην περιορισμένη διείσδυση της διαβάθμισης στις οικονομίες τους και εκφράζουν ανησυχίες για την ποιότητα των αξιολογήσεων τους. Στον βαθμό που το καινούργιο πλαίσιο ενθαρρύνει την ανάπτυξη πιο εύρωστων εσωτερικών διαβαθμίσεων πιστωτικού κινδύνου κάνει καλό. Ο Andrew Crockett δεν δίνει πολύ έμφαση στο ότι η Βασιλεία II τιμωρεί δυσανάλογα τους δανειστές που έχουν χαμηλή ή και καθόλου διαβάθμιση καθώς θεωρεί ότι οι τράπεζες μπορούν να αξιολογήσουν πολύ καλά τον πιστωτικό κίνδυνο και η αλλαγή στην χρέωση του εποπτικού κεφαλαίου δεν θα αλλάξει πολλά πράγματα στο κόστος των δανειστών.
- ❖ Όσον αφορά την κριτική ότι τιμωρεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις πάλι υπάρχει μια δόση υπερβολής .Καταρχήν ο στόχος του νέου πλαισίου ήταν να «ευθυγραμμίσει» τα κεφαλαιακά διαθέσιμα με τον κίνδυνο και όχι να προωθήσει συγκεκριμένο τομέα της οικονομίας. Η Επιτροπή της Βασιλείας ανταποκρίθηκε στις αντιδράσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να τροποποιήσει αρκετά την αρχική της πρόταση που αφορούσε τον δανεισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

- ❖ Τέλος όσον αφορά την πέμπτη κριτική ότι η Βασιλεία II επικεντρώνεται περισσότερο στις βιομηχανοποιημένες χώρες και δεν δίνει αρκετή σημασία στις συνθήκες των αναδυόμενων οικονομιών ο Andrew Crockett αναγνωρίζει κάποια αλήθεια σε αυτό καθώς η Βασιλεία I δημιουργήθηκε αρχικά με σκοπό να εφαρμοστεί στις διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες της ομάδας των G10 κρατών. Είναι οι βασικές αρχές της τραπεζικής εποπτείας που αναπτύχθηκε το 1997 από μια αντιπροσωπευτική ομάδα βιομηχανοποιημένων και αναδυόμενων αγορών οικονομιών που αντιπροσωπεύει την βάση της τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας πιο γενικά. Παρόλα αυτά είναι γεγονός ότι οι κατευθύνσεις της Βασιλείας έχουν αξιοσημείωτη δύναμη και για αυτό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες όλων των κρατών.

Το πλαίσιο της Βασιλείας II απορρίφθηκε από μια ακολουθία Αμερικάνικων Ρυθμιστικών Τραπεζών οι οποίες επιμένουν στην εφαρμογή ενός πιο σκληρού μέτρου που πρωτοεμφανίστηκε στην Αμερική για πρώτη φορά το 1991 με την κρίση των στεγαστικών δανείων , το λεγόμενο «leverage ratio». Το μέτρο αυτό εγγυάται ότι τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών είναι τουλάχιστον το 3% των στοιχείων του ισολογισμού της εκάστοτε τράπεζας ανεξάρτητα της ποιότητας των δανείων της και των συστημάτων διαχείρισης που διαθέτει ένα σημείωμα προτεινόμενου τρόπου δημιουργίας κανόνων που θα ισχύει για τις Αμερικάνικες τράπεζες αλλά και για τις θυγατρικές Ευρωπαϊκών που βρίσκονται στην Αμερική. Το σημείωμα αυτό προκάλεσε αντιδράσεις και δυσαρέσκειες τόσο στις Ευρωπαϊκές όσο και στις Αμερικάνικες τράπεζες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

8.1 Η κρίση στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι επεκτάσεις της στην ελληνική οικονομία

Αναμφισβήτητα τον τελευταίο χρόνο το παγκόσμιο ενδιαφέρον περιστρέφεται γύρω από μια έντονη χρηματοοικονομική κρίση. Προ διετίας και συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 2007 κάποιοι μίλησαν για μία πιστωτική «δυσλειτουργία» στην αμερικανική οικονομία. Από τα τέλη του 2008 και έχοντας ως δεδομένο τις εξελίξεις των αγορών ο όρος «κρίση» στην παγκόσμια οικονομία επιβεβαιώνεται και καθιερώνεται για να περιγράψει το σύνολο των επιπτώσεων μιας εκτεταμένης ύφεσης στην επιχειρηματική και γενικότερα οικονομική κοινότητα.

Από το γενικευμένο δυσμενές κλίμα δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη η χώρα μας, καθώς από τον Σεπτέμβριο του 2008 και σταδιακά μέχρι και σήμερα η ελληνική πραγματικότητα βρίσκεται κάτω από ένα πέπλο έντονου προβληματισμού και ανησυχίας εξαιτίας μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής κρίσης που έχει χαρακτηριστεί -δικαίως με βάση τα νούμερα και την διάρκεια- ως η χειρότερη των τελευταίων 70 ετών. Μιας κρίσης της οποίας τα αίτια δεν έγιναν αντιληπτά από μία σημαντική μερίδα της ελληνικής κοινωνίας που δεν έχουν τα ερεθίσματα και το ενδιαφέρον να την κατανοήσουν και να την αναλύσουν, κινούμενοι με γνώμονα την «ευημερία» της καθημερινής τους ζωής. Η ψευδαίσθηση της οικονομικής ασφάλειας που έπνεε πάνω από την ελληνική οικονομία κλονίστηκε το φθινόπωρο του 2008 με τα ΜΜΕ να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση ενός κλίματος ανησυχίας προβάλλοντας τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που παρατηρούνται διεθνώς, άλλοτε με την στοχευόμενη παράθεση των γεγονότων και άλλοτε με όχημα την υπερβολή ως απόρροια της μη κατανόησης.

8.1.1 Ιστορική αναδρομή

Κρίνεται σκόπιμο για την συνέχεια της εργασίας και πριν αναλύσουμε τις επιπτώσεις της δυσμενής αυτής οικονομικής συγκυρίας στην ελληνική οικονομία να αναφερθούμε στο ιστορικό της κρίσης διεθνώς, τα στάδια εξέλιξης της καθώς και τα αίτια που οδήγησαν σε αυτήν. Μια οικονομική δυσλειτουργία, αρχικά με την μορφή της πιστωτικής ύφεσης, έκανε αισθητή την εμφάνιση της τον Ιούλιο του 2007, επιβεβαιώνοντας τα στοιχεία που είχαν παρουσιαστεί τους προηγούμενες μήνες. Αυτά είχαν να κάνουν με την μείωση των τιμών στην αγορά κατοικίας των ΗΠΑ στις αρχές του 2007 μετά από 5 χρόνια συνεχής ανόδου, ενώ το ίδιο χρονικό διάστημα (Φεβρουάριος 2007) η βρετανική τράπεζα HSBC κατέγραφε ζημιές στο τμήμα καταναλωτικής πίστης που δραστηριοποιείται στις ΗΠΑ, χωρίς παρ' όλα αυτά να εκφραστούν ιδιαίτερες ανησυχίες. Ένα μήνα αργότερα, ο επικεφαλής της αμερικάνικης κεντρικής τράπεζας (Fed), Ben Bernanke, ανακοίνωνε ότι η υποχώρηση στην αγορά ακίνητης περιουσίας είναι περιορισμένη και δεν επιφέρει κάποια ανησυχία. Παρά τις εφησυχαστικές δηλώσεις, η αγορά κατοικίας των ΗΠΑ συνέχισε να υποχωρεί με γρήγορους ρυθμούς και τον Ιούλιο του 2007 εμφανίζεται το πρώτο ανησυχητικό σημάδι με την τότε επενδυτική τράπεζα Bear Sterns να σταματάει την λειτουργία δύο hedge funds της που ήταν εκτεθειμένα στην αγορά ομολόγων καλυμμένων με στεγαστικά δάνεια χαμηλής εξασφάλισης (CDOs), ενώ παρόμοιες ενέργειες ακολουθούνται και από άλλα κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (π.χ. BNP Paribas). Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, η αγορά των τιτλοποιημένων δανείων με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης δέχεται τους πρώτους κραδασμούς σημειώνοντας απότομη πτώση.

Παγκόσμιοι χρηματοπιστωτικοί κολοσσοί με έκθεση στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης (subprime market) αρχίζουν να καταγράφουν σταδιακά ζημιές. Οι μεν εμπορικές τράπεζες σε μια προσπάθεια διάσωσης του κύρους τους, απορροφούν και ενσωματώνουν τα ζημιογόνα πλέον ομολόγα στον ισολογισμό τους, οι δε επενδυτικοί οίκοι, έρχονται αντιμέτωποι με την απομείωση των στοιχείων αυτών και κατά επέκταση

του ενεργητικού τους που τους επέτρεπε να καταγράφουν υπερκανονικά κέρδη τα προηγούμενα έτη. Αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός κλίματος αβεβαιότητας για την έκταση των υποτιμημένων αυτών στοιχείων (ομολόγων) στο χρηματοπιστωτικό σύστημα που δυναμιτίζει τις συνθήκες εμπιστοσύνης στην διατραπεζική αγορά, εκτοξεύει τα διατραπεζικά επιτόκια (LIBOR, EURIBOR) και δημιουργεί ένα κλίμα πιστωτικής ασφυξίας. Αντιμέτωπες με το φαινόμενο μιας διευρυμένης πιστωτικής κρίσης οι διοικήσεις των κεντρικών τραπεζών τόσο σε Αμερική όσο και σε Ευρώπη μεταβιβάζουν ρευστότητα στην αγορά, ενώ η Fed αρχίζει να επιδίδεται σε μια διαρκή και σταδιακή υποχώρηση του βραχυπρόθεσμου κεντρικού επιτοκίου στοχεύοντας στην επαναφορά της ισορροπίας στην πιστωτική αγορά. Χαρακτηριστικά, στις 22 Ιανουάριου του 2008, η Fed μείωσε το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο κατά 0,75% κατά την διάρκεια μιας έκτατης συνεδρίας. Πολλές τράπεζες με μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση στον ισολογισμό τους, αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα καθώς βρίσκονται στην δίνη ενός εντεινόμενου επιτοκιακού κινδύνου προερχόμενου από τα υψηλά διατραπεζικά επιτόκια και αδυνατούν να αποπληρώσουν το χρέος τους που σε ορισμένες περιπτώσεις τους οδηγούν σε ζημιές και σε ακραίες καταστάσεις στην χρεοκοπία ή στην κρατικοποίηση (Northern Rock). Όπως ήταν αναμενόμενο, η ανασφάλεια μεταφέρεται στις χρηματαγορές και το επενδυτικό κοινό. Στους μήνες που ακολουθούν, μεγάλες επενδυτικές τράπεζες, ασφαλιστικοί οργανισμοί και πολυεθνικές εταιρείες με έκθεση στην αγορά των subprime loans, παρατηρούν τις μετοχές τους να σημειώνουν ιστορικά χαμηλά, συμπαρασύροντας ταυτόχρονα τους γενικούς δείκτες των ΗΠΑ και Μ.Βρετανίας και με αβέβαιες τις έως τότε προεκτάσεις στον υπόλοιπο κόσμο και την πραγματική οικονομία. Τον Μάρτιο του 2008, ο χρηματοοικονομικός οργανισμός Bear Stearns βρίσκεται στο χείλος της χρεοκοπίας (εξαγοράζεται από την J.P Morgan προς \$10/μετοχή, ενώ πριν την κρίση η τιμή της διαπραγματευόταν προς \$100/μετοχή), καθώς αδυνατεί να αντλήσει κεφάλαια από την φειδωλή αγορά.

Η κατάσταση οξύνεται με την χρεοκοπία της μεγάλης επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, την εξαγορά των RBS και Fortis από τις κυβερνήσεις τους, τη μετατροπή των Goldman Sachs και Morgan Stanley σε εταιρείες συμμετοχών υπό την εποπτεία της Fed, και την χρεοκοπία ενός μεγάλου συνόλου χρηματοοικονομικών

ιδρυμάτων παγκοσμίως. Παράλληλα ο κρατικός παρεμβατισμός ανακτά έδαφος προκειμένου να διασωθούν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και η οικονομία. Στους ανωτέρω παράγοντες αστάθειας, πρέπει να προστεθούν η ανεξέλεγκτη αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων έως το καλοκαίρι του 2008 καθώς και η ταχεία ανατιμητική πορεία του ευρώ. Η κρίση κλονίζει την πραγματική οικονομία που εκφράζεται και μέσω της αδυναμίας του επιχειρηματικού κόσμου να αντλήσει κεφάλαια, ιδία η δανειακά, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία του. Άμεση συνέπεια ήταν να συρρικνωθούν η παραγωγική, εμπορική και η κατανάλωση, αυξάνοντας την ανεργία και μειώνοντας το εθνικό εισόδημα των χωρών. Τέλος και το διεθνές εμπόριο πλήττεται σημαντικά παρασύροντας την ναυτιλία, τις εξαγωγές και το τουριστικό συνάλλαγμα. Έτσι συμπληρώνεται το σκηνικό στα τέλη του 2008 συμβάλλοντας στη γρήγορη επιδείνωση της ύφεσης και επιτείνοντας την μεγάλη αβεβαιότητα στην παγκόσμια αγορά σχετικά με την διάρκεια της κρίσης.

Έχει γίνει κατανοητό έως τώρα ότι η απαρχή της υφισταμένης οικονομικής κρίσης είναι η αγορά κατοικίας μειωμένης εξασφάλισης των ΗΠΑ. Στο σημείο αυτό για την πληρέστερη κατανόηση των αιτιών της κρίσης θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε την αγορά αυτή μέσα από τα δάνεια και τα δομημένα ομόλογα της.

Τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης αφορούν δάνεια που χορηγήθηκαν σε ανθρώπους που δεν πληρούσαν τα βασικά κριτήρια πιστοληπτικής ικανότητας (άνθρωποι χαμηλού και μη σταθερού εισοδήματος, άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, φοιτητές) και έως εκ τούτου συνδέθηκαν με υψηλό κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διείδαν στην κατηγορία αυτή των δανειοληπτών σημαντικά περιθώρια κέρδους (τα δάνεια αυτά διαπραγματεύονταν με απόδοση 6% πάνω από το LIBOR, κατατάσσοντας τα ιδιαίτερα ελκυστικά), καθώς στην περίοδο που ακολούθησε το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και την κατάρρευση της dot.com, η Fed σε μια προσπάθεια να προλάβει την επικείμενη οικονομική ύφεση, μείωσε σταδιακά το βραχυπρόθεσμο κεντρικό επιτόκιο, το οποίο κυμάνθηκε στο επίπεδο των 75 μονάδων βάσεως το 2002. Το εγχείρημα αυτό ενδυναμώθηκε και από την δυνατότητα των δανειστών χαμηλής εξασφάλισης να αντεπεξέλθουν στα έξοδα αποπληρωμής του

δανείου λόγω των χαμηλών επιτοκίων της αγοράς, την ραγδαία αύξηση της ανοικοδόμησης στις ΗΠΑ την περίοδο εκείνη, καθώς και την πολιτική που ακολούθησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χαλαρώνοντας τα κριτήρια χορήγησης στεγαστικών δανείων και πολλές φορές αγνοώντας τον πιστοληπτικό κίνδυνο των δανειοληπτών. Αξίζει να σημειωθεί πως το 2007 το 13% της στεγαστικής πίστης στις ΗΠΑ καλυπτόταν από δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η αυξανόμενη ζήτηση στην αγορά κατοικίας τροφοδότησε την άνοδο στις τιμές των ακινήτων, ενώ δημιούργησε την ψευδαίσθηση της εύκολης αποπληρωμής των δανείων στην αγορά.

Τα τελευταία χρόνια, η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης διογκώθηκε περαιτέρω και έλαβε μια νέα ευρύτερη, παγκόσμια μορφή μέσω της τιτλοποίησης των δανείων αυτών σε ομόλογα (CDOs) και την πώληση τους σε ανά τον κόσμο επενδυτές. Η τιτλοποίηση χρησιμοποιήθηκε σαν ένα εργαλείο συνεχούς τροφοδότησης της αγοράς με ρευστότητα από τις τράπεζες και ως μέσο αύξησης της κερδοφορίας τους. Συγκεκριμένα, οι εμπορικές τράπεζες, μέσω της δημιουργίας εταιριών ειδικού σκοπού (SPE), εξέδιδαν ομόλογα (που είχαν ως αντίκρισμα τα τιτλοποιημένα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης) τα οποία πωλούσαν σε επενδυτές με αποτέλεσμα τα νέα κεφάλαια που συγκέντρωναν να τα χορηγούν στην αγορά. Η τιτλοποίηση των δανείων χαμηλής εξασφάλισης προσέφερε πλεονεκτήματα σε μια εμπορική τράπεζα, όπως: (Σαπουντζόγλου Γ.- Πετόντης Χ.,2006)

1. Τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ισολογισμού της και αύξηση της κυκλοφοριακής ταχύτητας των αποθεμάτων της, καθώς η τράπεζα πωλούσε τα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης και συνεπώς υψηλού ρίσκου που είχε στο ενεργητικό της σε σχήματα ειδικού σκοπού (SPE), επιτυγχάνοντας παράλληλα την μείωση του κόστους δανεισμού της.
2. Τη βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτός ορίζεται από την Βασιλεία II, με την απομόνωση στοιχείων υψηλού ρίσκου από το κυκλοφορούν ενεργητικό της.

3. Το χαμηλότερο κόστος δανεισμού μέσω της έκδοση καλυμμένων ομολόγων με δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Η απομόνωση και τμηματοποίηση των στοιχείων χαμηλής εξασφάλισης καθιστούσε τα στοιχεία αυτά πιο ξεκάθαρα στην ανάλυση τους και την αποτίμησή τους, αυξάνοντας την πιστοληπτική τους ικανότητα. Αξίζει να σημειωθεί πως το 80% των καλυμμένων ομολόγων βαθμολογήθηκαν από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης (credit rating agencies-CRAs) ως αξιόγραφα χαμηλού πιστωτικού κινδύνου.
4. Την εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης σε περίπτωση που έχουν εξαντληθεί οι συμβατικοί τρόποι.

Οι τεχνικές αυτές έδωσαν ώθηση στην αγορά και λειτούργησαν ως μοχλός για την οικονομική άνθηση που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Από τον Μάρτιο του 2004 όταν η παγκόσμια οικονομία άρχισε να επιταχύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης της τότε σημειώθηκαν οι πρώτες ανησυχίες για τις αυξητικές τάσεις του πληθωρισμού. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε τις κεντρικές τράπεζες στην σταδιακή αύξηση των βασικών επιτοκίων, με την Fed να ανεβάζει το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο έως και το ύψος του 5,25% τον Ιούλιο του 2006, αυξάνοντας το κόστος αποπληρωμής ενός δανείου, πλήττοντας άμεσα τους δανειστές χαμηλής εξασφάλισης που προσβλέπανε σε μια συνεχιζόμενη πολιτική χαμηλών αγορών. Αυτή η αδυναμία αποπληρωμής των ήδη υφισταμένων δανείων χαμηλής εξασφάλισης είχε ως συνέπειες την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και το πάγωμα έκδοσης νέων. Αυτό οδήγησε στην μείωση της ζήτησης κατοικίας των ΗΠΑ, και σε συνδυασμό με την υπερπροσφορά ακινήτων λόγω των κατασχέσεων από την μεριά των τραπεζών, παρέσυρε την αγορά κατοικίας σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η αξία των ακινήτων διαμορφώθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα από την αξία των δανείων. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε αρνητικά και τα δομημένα ομόλογα (CDOs) που είχαν στηριχθεί στην αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης, χάνοντας πολύ γρήγορα την αξία τους καθώς και την υψηλή βαθμολογία που είχαν λάβει από τα CRAs. Ανακύπτει συνεπώς ο προβληματισμός για την αξιοπιστία των συστημάτων αξιολόγησης που χρησιμοποιούν τα CRAs. Το γεγονός ότι τα υπό ανάλυση ομόλογα έγιναν αντικείμενο αγοραπωλησιών ανάμεσα σε επενδυτικές τράπεζες και σε

ένα ευρύ φάσμα θεσμικών επενδυτών, συνταξιοδοτικών και ασφαλιστικών ταμείων, και επενδυτικών εταιρειών αποδεικνύει πόσο διευρυμένη είναι η έκθεση όλων στην κρίση.

8.1.2 Τα αίτια της διεθνούς κρίσης

Στην πραγματικότητα η αγορά κατοικίας χαμηλής εξασφάλισης ήταν η αφορμή να πληγεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα που θεωρείτο από πολλούς ασφαλές και στηριζόταν στις αυτορυθμιζόμενες αρχές της ελεύθερης οικονομίας. Εντούτοις, τα αίτια της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι βαθύτερα και προέρχονται από την αδυναμία του παγκόσμιου πολιτικού, νομικού και ρυθμιστικού συστήματος να διαχειριστεί με επιτυχία τις προκλήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Ο πρώτος λόγος επαφίεται στις αστοχείς και υψηλού κίνδυνου πολιτικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων υψηλών κερδών, αδιαφορώντας για την πιθανή ύπαρξη μακροπρόθεσμων ζημιών. Με την χρήση πολύπλοκων μαθηματικών μοντέλων, αμφισβητούμενης αξιοπιστίας, οι επενδυτικές τράπεζες αποτιμούσαν με αυθαίρετο τρόπο προϊόντα σύνθετα στην μορφή τους και αγνώστου περιεχομένου για το μεγαλύτερο μέρος των επενδυτών που τα αγόραζαν. Ένα από τα κίνητρα για την επινόηση τέτοιων τεχνασμάτων αποτελούσαν οι υπέρογκες αμοιβές των στελεχών τους, που εξαρτιόνταν άμεσα από την κερδοφορία των τραπεζών τους. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι πολλοί αναλυτές την περίοδο 2005-2006 ήταν ενήμεροι για μια πιθανή πτώση στην αγορά ακίνητης περιουσίας των ΗΠΑ. Ανάλογα ήταν και τα οικονομικά κίνητρα για τις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες προέβησαν σε ανεπαρκή εκτίμηση και τιμολόγηση πιστωτικού κινδύνου, αύξησης του λόγου του δανείου προ της αξία της κατοικίας κοντά στο 100% αδιαφορώντας για τις πιθανές επιπτώσεις στην αποπληρωμή του δανείου από πιθανή μείωση στην αγορά κατοικίας και θυσιάζοντας μια σταθερότερη μακροπρόθεσμη πορεία στον βωμό της γρήγορης ανάπτυξης. Αξίζει να σημειωθεί πως το σύνολο των bonus που δόθηκαν στα στελέχη της Wall Street ανέρχονται στο ποσό των 23,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων για

το έτος 2006. Ανάλογες υψηλές αμοιβές πραγματοποιήθηκαν και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο δεύτερος λόγος είναι το ανεπαρκές ρυθμιστικό, οργανωτικό και κανονιστικό πλαίσιο καθώς επίσης και η ελλιπής λειτουργία των εποπτικών αρχών που διέπουν τις χρηματοοικονομικές αγορές. Συγκεκριμένα, η δυσανάλογη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας μετά το 1995 προήλθε από την τάση απελευθέρωσης των αγορών με την περίφημη πολιτική της απορυθμίσεως (deregulation), η οποία παρείχε «χαλαρότερο» πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς. Επιπροσθέτως η μη ολοκληρωμένη εφαρμογή της Βασιλείας II οδήγησε τα τραπεζικά ιδρύματα σε μη ορθό υπολογισμό των πιστωτικών κινδύνων που αντιμετώπιζαν. Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία πλασματικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις πολλών εταιρειών έπαιξε και η μη ικανοποιητική εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων. Πολλά τραπεζικά ιδρύματα είχαν δημιουργήσει μονάδες εκτός ισολογισμού (SPE) για την απόκρυψη των τοξικών προϊόντων ώστε να ξεπερνούν τους περιορισμούς κεφαλαιακής επάρκειας των εποπτικών αρχών.

Τρίτον, έντονη κριτική έχει ασκηθεί και στην νομισματική πολιτική που ακολούθησαν οι κεντρικές τράπεζες. Η Fed θεωρείται από πολλούς ειδικούς υπαίτια για την κρίση στην αγορά κατοικίας, καθώς διατήρησε τα επιτόκια σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα, δημιουργώντας στους δανειστές την ψευδαίσθηση της εύκολης μακροχρόνιας αποπληρωμής των δανείων. Το επιχείρημα που αντιπαραβάλλει η αμερικάνικη κεντρική τράπεζα στην κριτική αυτή ήταν ο φόβος του ενδεχόμενου αποπληθωρισμού την περίοδο εκείνη. Από την άλλη μεριά, η ΕΚΤ θεωρείται υπεύθυνη για την επέκταση της χρηματοοικονομικής κρίσης στην Ευρώπη, την οποία φάνηκε να αγνοεί διατηρώντας τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα. Η Fed, από το φθινόπωρο του 2007, μείωσε τα επιτόκια με στόχο την αύξηση της ρευστότητας στην αγορά με τη βεβαιότητα όμως ότι δε θα δημιουργηθούν πληθωριστικές τάσεις καθώς αντισταθμίζονται από τη μείωση του τραπεζικού χρήματος. Αντίθετα, η ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα θέτοντας ως πρωταρχικό της στόχο την αντιμετώπιση των πληθωριστικών τάσεων αύξησε τα επιτόκια της υπερεκτιμώντας τις ικανότητες της ισχυρής της οικονομίας. Άμεση συνέπεια ήταν η σταδιακή υποτίμηση του δολαρίου σε

σχέση με το ευρώ και η εκτίναξη των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων. Συνεπώς, η εξέλιξη αυτή σε συνδυασμό με την πιστωτική στενότητα συνέβαλλε στην ανατροπή της αναπτυξιακής δυναμικής των οικονομιών της ευρωζώνης. Η μη κοινή οικονομική πολιτική που εφήρμοσαν οι δύο κεντρικές τράπεζες όχι μόνο δε βοήθησαν να αντιμετωπιστεί η κρίση, αλλά χειροτέρεψαν την παγκόσμια οικονομία.

8.1.3 Η διεύθυνση της κρίσης στην οικονομία και η σταδιακή κλιμάκωσή της

Στην πρώτη της ύφεση εισήλθε η οικονομία της Ευρώπης, μετά από δύο τρίμηνα αρνητικής ανάπτυξης. Τα μέχρι στιγμής στοιχεία, δείχνουν ότι η ανάκαμψη σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ θα ξεκινήσει από τα μέσα του 2009, ενώ για την Ιαπωνία από τις αρχές του νέου έτους. Ωστόσο, οι παρενέργειες στις οικονομίες από την κρίση θα είναι αισθητές και το 2010. Πώς ξεκίνησε, όμως η σημερινή κρίση που έρχεται 78 χρόνια μετά το κραχ του 1929; Προέκυψε μετά το ξέσπασμα των προβλημάτων στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης της Αμερικής, το οποίο προκάλεσε ένα «ντόμινο» αντιδράσεων στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ως αποτέλεσμα αυτών η παγκόσμια οικονομία έχει πληρώνει με επιβράδυνση και οι ανεπτυγμένες οικονομίες, βρίσκονται σε δυσμενή κατάσταση. Από το 2007 μέχρι σήμερα, η κρίση απαριθμεί πάνω από 700.000 αστέγους και 860.000 απολυμένα στελέχη μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ενώ 1,5 εκατομμύριο κατοικίες είναι στη διαδικασία της κατάσχεσης. Σύμφωνα με αναλυτές, από τις 8.500 αμερικανικές τράπεζες αναμένεται να μείνουν οι μισές. Αλλά, μία κρίση δεν έρχεται ξαφνικά. Κατά την περίοδο 2004 - 2006 εμφανίζονται τα πρώτα προβλήματα στα δάνεια υψηλού κινδύνου. Το 2007 παρουσιάστηκαν και τα πρώτα προβλήματα σε κάποιους τραπεζικούς ομίλους και άρχισε να ακούγεται για πρώτη φορά ο όρος subprime. Κανείς δεν περίμενε τι θα ακολουθούσε. Αναλυτές και ακαδημαϊκοί εξέφραζαν, τότε, σε στήλες του οικονομικού Τύπου την ανησυχία τους για μια επερχόμενη κρίση. Κανείς δεν τους άκουσε. Τι είναι όμως τα subprime; Επινοήθηκαν από το

τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ για να χορηγούνται στεγαστικά δάνεια σε πολίτες με κακό πιστοληπτικό ιστορικό ή με χαμηλά εισοδήματα. Τα δάνεια αυτά είχαν μεγαλύτερο κίνδυνο, αλλά προσέφεραν στις τράπεζες μεγαλύτερες αποδόσεις. Οι αποδόσεις αυτές γίνονταν μεγαλύτερες όταν οι τράπεζες τα τιτλοποιούσαν. Η μία τράπεζα πουλούσε τα τιτλοποιημένα δάνεια στην άλλη και με αυτόν τον τρόπο μετέθετε τον κίνδυνο και ταυτόχρονα καρπωνόταν το κέρδος. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκε μία αγορά παραγώνων εξασφάλισης πιστωτικού κινδύνου. Τα προϊόντα αυτά προστέθηκαν σε μία αγορά 62 τρισ. δολαρίων με στόχο να προστατεύουν τις τράπεζες από το ενδεχόμενο επισφαλειών. Τα προϊόντα αυτά σιγά σιγά αντί να χρησιμοποιούνται ως μέσο αντιστάθμισης κινδύνου, μετατράπηκαν σε χρυσοφόρες επενδύσεις. Όλα έδειχναν να λειτουργούν σαν μια καλορυθμισμένη μηχανή. Υψηλά κέρδη, μεγάλη ρευστότητα και εξασφάλιση κινδύνου. Κάτι, όμως, δεν πήγε καλά. Τον Αύγουστο του 2007 η κρίση είναι γεγονός. Η περίοδος χάριτος για την αποπληρωμή των δανείων subprime πέρασε. Πολλοί δανειολήπτες που είχαν πάρει τέτοια δάνεια δεν μπορούσαν να πληρώσουν τις δόσεις τους. Οι κατασχέσεις ακινήτων και οι πλειστηριασμοί διαδέχθηκαν ο ένας τον άλλον και αρκετοί έχασαν τα σπίτια τους. Οι κατασχέσεις και οι πλειστηριασμοί ενέτειναν την πτώση των τιμών ακινήτων. Η αξία των ακινήτων μειώθηκε και μαζί οι εξασφαλίσεις των τραπεζών και η περιουσία των δανειοληπτών. Τον Σεπτέμβριο του 2007, η Northern Rock, η πέμπτη μεγαλύτερη βρετανική στεγαστική τράπεζα ζήτησε επείγουσα ρευστότητα από την Τράπεζα της Αγγλίας. Η κατάρρευση της τράπεζας είχε ήδη επέλθει και τρεις μήνες μετά κρατικοποιήθηκε. Ακολούθησε η κατάρρευση και κρατικοποίηση τραπεζικών κολοσσών σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Lehman, AIG, Fannie Mae, Freddie Mac, Merrill Lynch, Fortis, Dexia, Bear Stearns ήταν μερικοί από τους τραπεζικούς γίγαντες που έπεσαν εν μία νυκτί. Οι περισσότεροι διασώθηκαν. Η κρίση συνέχισε να παίρνει εκρηκτικές διαστάσεις. Από τις πτωχεύσεις τραπεζών περάσαμε στον κίνδυνο πτώχευσης χωρών. Πρώτο θύμα η Ισλανδία. Πιο πρόσφατο η Ουγγαρία. Και οι δύο ζήτησαν τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Τους τελευταίους μήνες οι ηγέτες σε παγκόσμιο επίπεδο συνειδητοποίησαν ότι χρειάζεται ένα διεθνές σχέδιο αντιμετώπισης της κρίσης. Τον Οκτώβριο, εγκρίνεται το σχέδιο διάσωσης του αμερικανικού χρηματοπιστωτικού

κλάδου 700 δισ. δολαρίων. Επίσης, πραγματοποιούνται συμβούλια κορυφής και συναντήσεις στην ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης.

8.1.4 Ελληνική πραγματικότητα

Όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο, στα πλαίσια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης παρατηρείται και η είσοδος της ελληνικής οικονομίας στη φάση της ύφεσης. Τα μακροοικονομικά μεγέθη αντικατοπτρίζουν την τάση αυτή, με την ανεργία να παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, τις επενδύσεις να συρρικνώνονται διαρκώς και την ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος να επιβραδύνεται προκαλώντας στενότητα στην αγορά. Χαρακτηριστικά παρατίθενται τα ακόλουθα στοιχεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας τον Δεκέμβριο του 2008 η ανεργία διαμορφώθηκε στο 8,9% από 7,8% τον Νοέμβριο, ενώ την ίδια περίοδο ο μέσος όρος της ανεργίας στην ευρωζώνη ήταν 8,1%. Επίσης την ίδια περίοδο (Δεκέμβριος 2008) ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης προς το σύνολο των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών υπολογίστηκε στο 16,4% από 21,5% που ανερχόταν τον Δεκέμβριο του 2007. Παράλληλα ο χρηματοοικονομικός τομέας της χώρας επιβραδύνεται. Στα χρηματιστήρια αξιών και παραγώγων οι καθοδικές συνεδριάσεις διαδέχονται η μια την άλλη, οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές ρευστοποιούν συνεχώς τις συμμετοχές τους στο ελληνικό χρηματιστήριο και η ΕΧΑΕ ανακοινώνει για το 2008 μείωση του κύκλου εργασιών της κατά 33%.

Η δεινή αυτή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ελληνική οικονομία καθιστά αναγκαία την χάραξη μιας δυναμικής και αποτελεσματικής στρατηγικής για την αντιμετώπισή της. Το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι να κατανοηθεί ο βαθμός στον οποίον η κρίση που βιώνει η ελληνική οικονομία οφείλεται σε ενδογενείς παράγοντες ή στις εγγενείς δυνάμεις που οδήγησαν στην κρίση των subprime δανείων. Σύμφωνα λοιπόν με τα δημοσιευθέντα στοιχεία, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικοί οργανισμοί είχαν μικρή έκθεση σε προϊόντα μειωμένης

εξασφάλισης, ενώ λίγοι επενδύτες τοποθέτησαν τα κεφαλαία τους στα τοξικά προϊόντα κυρίως σε εκείνα της Lehman Brothers. Πράγματι την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές τράπεζες έστρεψαν το επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον και κατ' επέκταση και τα κεφαλαία τους στις αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος Βαλκάνια). Οι μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες ακολούθησαν μία παραδοσιακή τραπεζική πολιτική και ανέπτυξαν ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων στην Ρουμανία, στην Βουλγαρία κλπ. έναντι της επένδυσης σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού ρίσκου. Επίσης όσον αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπισαν την μείωση των διαθεσίμων τους εξαιτίας αστοχιών διαχείρισης και συνεπώς δεν είχαν τη δυνατότητα να επενδύσουν μεγάλα κεφάλαια στην αγορά αυτή. Παρ' όλα αυτά αξίζει να αναφερθεί ότι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης του κοινού και της αγοράς προς τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς παγκοσμίως, που εκδηλώθηκε με την πτώση των χρηματιστηριακών τιμών τους, τις συνεχείς αναλήψεις κεφαλαίων και την εκτόξευση των διατραπεζικών επιτοκίων επηρεάζουν την εικόνα και των αντίστοιχων ελληνικών χρηματοοικονομικών οργανισμών.

Συνεχίζοντας την ανάλυση θα τεθεί η εικόνα της ελληνικής οικονομίας κάτω από το πρίσμα ενός παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος. Οι παραγωγικότεροι κλάδοι της χώρας μας (ναυτιλία, τουρισμός, τραπεζικός κλάδος) εμφανίζουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με το εξωτερικό, συνεπώς και με χώρες που εκτέθηκαν άμεσα στα subprime δάνεια. Παράλληλα, δείκτες όπως αυτοί της καταναλωτικής εμπιστοσύνης στην ευρωζώνη και στις ΗΠΑ, των παραγγελιών διαρκών αγαθών, των επενδύσεων κ.α. αποτυπώνουν την επιβράδυνση στην παγκόσμια ζήτηση και κατανάλωση. Στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί και η ελληνική οικονομία. Σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να υποστηριχτεί ότι για την περίπτωση της Ελλάδας αναφερόμαστε ουσιαστικά σε μια κρίση ζήτησης. Από τα ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ύφεση στην Ελλάδα δεν συνδέεται άμεσα με τις πρωτογενείς αιτίες της κρίση που εμφανίστηκε σε ΗΠΑ και Ευρώπη, αλλά με τις επιπτώσεις μια γενικευμένης κρίσης στην παγκόσμια οικονομία. Επιπτώσεις που βρήκαν πρόσφορο έδαφος και στην δυσμενή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας μας. Τα τελευταία χρόνια το δημόσιο χρέος της Ελλάδος διευρυνόταν συνεχώς. Ο δανεισμός τα προηγούμενα έτη χρησιμοποιήθηκε για την ανάληψη επενδυτικών έργων στα πλαίσια

του εκσυγχρονισμού της χώρας και των υποχρεώσεων της απέναντι στο σχέδιο ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αλλά κυρίως και για την κάλυψη των αναγκών του κοστοβόρου δημοσίου τομέα της. Δυστυχώς δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή ώστε τα χρήματα αυτά να χρησιμοποιηθούν στην εξυγίανση και σωστή οργάνωση των ασθενικών παραγωγικών τομέων της χώρας. Ο υψηλός δανεισμός σε συνδυασμό με τα επαναλαμβανόμενα ελλείμματα τόσο στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών όσο και των κρατικών προϋπολογισμών οδήγησαν στη μείωση της φερεγγυότητας του ελληνικού κράτους την περίοδο που διανύουμε, καθώς οι πλεονασματικές μονάδες είναι διατεθειμένες να δανείσουν τα χρήματά τους σε σταθερές οικονομικά χώρες και όχι σε χώρες οικονομικά αδύνατες. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη αύξηση του επιτοκίου δανεισμού της Ελλάδας, μιας και η ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου από τους δανειστές συνεπάγεται την προσαύξηση της απαιτούμενης ανταμοιβής, δημιουργώντας περαιτέρω δυσκολίες στην εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των μέτρων που θα την βοηθούσαν στην εξυγίανση του οικονομικού της τομέα.

8.1.5 Πρωτοβουλίες και λύσεις

Υπό το βάρος της τρέχουσας παγκόσμιας κρίσης, αναζητώνται λύσεις τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Λύσεις που θα αποτελέσουν το έναυσμα για την αντιστροφή του δυσμενούς κλίματος και θα βοηθήσουν την παγκόσμια οικονομία να εισέλθει ξανά σε αναπτυξιακή τροχιά. Οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί έως σήμερα σε διεθνές επίπεδο μετά τη χρεοκοπία της Lehman Brothers, περιλαμβάνουν πακέτα δισεκατομμυρίων για την διάσωση, εγγύηση και ασφάλεια του τραπεζικού συστήματος, προγράμματα εξαγοράς υποτιμημένων στοιχείων από τους ισολογισμούς των τραπεζών, καθώς και αγορά εταιρικών ομολόγων από τις κυβερνήσεις των κρατών, σε μια προσπάθεια να επανέλθει η εμπιστοσύνη και η ομαλή ροή κεφαλαίων στην αγορά. Στην προσπάθεια αυτή ενεργός είναι και ο ρόλος των κεντρικών τραπεζών. Σε αυτό το πλαίσιο, εντάσσεται και η μείωση του βραχυπρόθεσμου επιτοκίου από την Fed (εκτενή αναφορά στην οποία έχει ήδη γίνει) αρχής γενομένης το φθινόπωρο του 2007, περιόδου που πρωτοεμφανίστηκε η κρίση. Την τάση αυτή ακολούθησε τον φθινόπωρο του 2008 η

ΕΚΤ συντονίζοντας, έστω και καθυστερημένα, και αφού η ύφεση πήρε γενικευμένες διαστάσεις, τις κινήσεις της με την αμερικάνικη κεντρική τράπεζα. Συνοπτικά, τις έως τώρα πρωτοβουλίες, συνθέτουν η παροχή ρευστότητας στην αγορά, οι διευκολύνσεις προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και η αγορά κρατικών και εταιρικών ομολόγων με παράλληλη εξομάλυνση των πιέσεων που δέχεται η χρηματοδότηση των κρατών και των μεγάλων επιχειρήσεων. Πρωτοπόρες στις παραπάνω πρωτοβουλίες, τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο όσο και επίπεδο κεντρικών τραπεζών, είναι οι ΗΠΑ. (Παπαδογιάννης, 2008)

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι το τελευταίο χρονικό διάστημα, πολλές κυβερνήσεις, υπό την πίεση κοινωνικών ομάδων στο εσωτερικό τους, επιστρατεύουν τον κρατικό παρεμβατισμό προκειμένου να προστατεύσουν τα εγχώρια προϊόντα τους και να διαφυλάξουν τις θέσεις εργασίας, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις της πολιτικής αυτής στις εξαγωγές των κρατών και στο διεθνές εμπόριο (π.χ η Γαλλία στην περίπτωση της αυτοκινητοβιομηχανίας). Σύμφωνα με τις προβλέψεις, το παγκόσμιο εμπόριο αναμένεται να υποχωρήσει εντός του 2009, ενώ η καθαρή ροή κεφαλαίων προς τις αναδυόμενες αγορές αναμένεται να κυμανθεί στα \$165 δις, αισθητά μειωμένη σε σύγκριση με το 2007, όπου ανήλθε στο ποσό των \$929 δις.

Το ζητούμενο λοιπόν είναι η κυριαρχία της ψυχραιμίας για την αποφυγή κινήσεων πανικού και υπέρμετρης αντίδρασης, που μπορεί να βλάψουν τις αρχές μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η επίτευξη συντονισμένης παγκόσμιας δράσης, με τη θεσμοθέτηση κανόνων διεθνούς εμβέλειας και αναγνώρισης. Οι προτεινόμενες λύσεις θα πρέπει να συνδέονται με τα αίτια της υφισταμένης κρίσης και να στοχεύουν στην αποφυγή παρόμοιων στρατηγικών που οδήγησαν την παγκόσμια οικονομία σε ανισορροπία, με χώρες ιδιαίτερα ελλειμματικές εξαρτώμενες σε μεγάλο βαθμό από την πορεία των πλεονασματικών χωρών.

Όσον αφορά την Ελλάδα, θα ήταν ωφέλιμο να ληφθούν υπόψη οι προσπάθειες που γίνονται παγκοσμίως για το σχεδιασμό της εγχώριας στρατηγικής. Εξάλλου, η

Ελλάδα οφείλει να συντονίσει τις ενέργειες της με αυτές των υπόλοιπων χωρών της Ε.Ε, της οποίας αποτελεί μέλος.

Συγκριτικά με τα διεθνή ισχύοντα, οι υπηρεσίες που προσφέρει η χώρα μας είναι χαμηλού επιπέδου, μη προστιθέμενης αξίας και μη ανταγωνιστικές με άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση των εξαγωγών των αγαθών και υπηρεσιών. Ένα σημαντικό ακόμη πρόβλημα είναι ότι ήρθαν στην επιφάνεια οι λανθασμένες πολιτικές επιλογές διαχείρισης του δημόσιου τομέα και η κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος. Συνεπώς, ως πρώτο μέτρο συνιστάται η ελληνική οικονομία να ξεπεράσει τις αδυναμίες που αντιμετωπίζει στο δημόσιο τομέα με νέα εκσυγχρονισμένα μέτρα εξυγίανσης του, να επαναπροσδιορίσει την οργάνωση και λειτουργία του ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερος και πιο παραγωγικός, να βελτιώσει την οικονομική και κοινωνική υποδομή, έτσι ώστε να θεμελιωθεί η μακροοικονομική σταθερότητα. Το δεύτερο μέτρο που προτείνεται είναι η απλοποίηση του πολύπλοκου φορολογικού καθεστώτος της ελληνικής οικονομίας και η αντιμετώπιση των πολλών διαρθρωτικών εμποδίων που οφείλονται στη μεγάλη γραφειοκρατία και στην παραοικονομία.

Το τρίτο μέτρο είναι η προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, ενέργειας, μεταφορών, κατασκευών και ναυτιλίας και η διατήρηση του συγκριτικού της πλεονεκτήματος στους κατ' εξοχήν παραγωγικούς της κλάδους μέσω της διοχέτευσης κονδυλίων προς αυτούς. Με αυτόν τον τρόπο θα τονωθεί το επενδυτικό ενδιαφέρον, θα ισχυροποιηθεί η παραγωγική δραστηριότητα και κατά συνέπεια η αγοραστική δύναμη των πολιτών. Οι προοπτικές ανάπτυξης των προαναφερθέντων τομέων σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές, όπως αυτή της νοτιοανατολικής Ευρώπης, είναι ιδιαίτερα θετικές και μία αύξηση των μεριδίων στις εν λόγω αγορές με σωστή κατανομή, αποδοτική και αποτελεσματική διαχείριση των παραγωγικών της πόρων θα οδηγήσουν σε ευρύτερη ανάπτυξη της ελληνικής επιχειρηματικότητας, αντισταθμίζοντας σε σημαντικό επίπεδο την πτωτική πορεία των παραγωγικών της κλάδων.

Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί πως η μείωση της ανταγωνιστικότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται λόγω της ευρύτερης ύφεσης, προβληματίζει το σύνολο του επιχειρηματικού κόσμου σε μικροοικονομικό επίπεδο. Οι έλληνες επιχειρηματίες, που

διοικούν επιχειρηματικά σχέδια τα οποία εδρεύουν στο ελληνικό κράτος, έχουν υιοθετήσει ένα περισσότερο τοπικό τρόπο διαχείρισης τους, τα οποία τους ωφελούν μόνο σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο. Η δημιουργική λογιστική, η μη τήρηση των διεθνών λογιστικών προτύπων από εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, η υψηλή φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή, καθώς επίσης και η ολοένα μεγαλύτερη διαπραγμάτευση των μεταχρονολογημένων επιταγών είναι ορισμένα από τα θέματα που επιβαρύνουν την ελληνική επιχειρηματική δραστηριότητα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο. Η παρούσα οικονομική κρίση φέρνει τα παραπάνω προβλήματα στην επιφάνεια, έτσι το τέταρτο μέτρο που προτείνεται είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου οργανωσιακού πλαισίου αναδιάταξης της ελληνικής οικονομίας από την πλευρά της εκάστοτε κυβέρνησης σε συνεννόηση με τους έλληνες επιχειρηματίες.

Το πέμπτο μέτρο, που μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μονόδρομος για την Ελλάδα, είναι η ένταξη της σε νέα επενδυτικά πλαίσια στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και εσωτερικά χρηματοδοτικά προγράμματα για την ενίσχυση της αναπτυξιακής πορείας της χώρας, τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων αλλά και νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το έκτο μέτρο είναι η ενασχόληση με τον παραγωγικό τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος ο οποίος δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως από τους κυβερνώντες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ΗΠΑ αποφάσισαν να στηρίξουν σημαντικό κομμάτι της ανάπτυξης τους στην «πράσινη οικονομία». Πράγματι, οι εναλλακτικοί τρόποι παραγωγής ενέργειας, η διαχείριση των απορριμμάτων, η εξυπηρέτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μέσα από το πρίσμα της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν ευκαιρίες δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων που θα δράσουν ενισχυτικά στη ζήτηση.

Το έβδομο και τελευταίο μέτρο που προτείνεται είναι η αύξηση των κονδυλίων στον τομέα της παιδείας, που πέραν όλων των προφανών ωφελειών που θα προκύψουν, θα αποτελέσει και μια σημαντική επένδυση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονιστεί ότι πάρα το μέγεθος και την ένταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, ο ορθός σχεδιασμός της οικονομικής και πολιτικής στρατηγικής θα βοηθήσει σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα να γίνουν ορατά τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης.

8.2 Ο Χρονικός Ορίζοντας Εξόδου από την κρίση

Ο συνδυασμός της δέουσας νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής θα μας οδηγήσει σε έξοδο από την κρίση; Σίγουρα ναι, χωρίς όμως να μπορούμε να προβλέψουμε το πότε ακριβώς θα συμβεί αυτό. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ, η ανάκαμψη τοποθετείται σταδιακά στο τέλος του 2009 και με μεγαλύτερη ένταση από το 2010. Όμως, πριν έρθει η ανάκαμψη η παγκόσμια οικονομία θα βιώσει σημαντική επιβράδυνση, ενώ οι μεγαλύτερες οικονομίες ύφεση και διεύρυνση της ανεργίας, συνθήκες που αναπόφευκτα θα επηρεάσουν και θα διαμορφώσουν το πλαίσιο της πολιτικής οικονομίας της επόμενης δεκαετίας. Ήδη, συζητείται ευρέως η «επιστροφή του κράτους έναντι της αγοράς». Η διαπίστωση, όμως, δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο για κάθε αναπτυγμένο κράτος και δεν συνεπάγεται άκριτα «περισσότερο κράτος». Αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο σε χώρες που παρατηρήθηκε «μαζική αποχώρηση του κράτους» από τομείς όπως η κοινωνική ασφάλιση, η παιδεία ή η υγεία (π.χ. ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο). Αντίθετα, σε χώρες όπως η Ελλάδα, που υλοποιεί διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με σημαντική υστέρηση έναντι των εταίρων της στην ΕΕ ή στον ΟΟΣΑ, βασική προτεραιότητα παραμένει η σχετική μείωση του «κρατισμού» σε πολλούς τομείς (τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια, υγεία, παιδεία). Το γεγονός της υστέρησής μας, δίνει τη δυνατότητα να μάθουμε από τα λάθη των άλλων και να αναζητήσουμε τη δέουσα ισορροπία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Δεδομένου του σημείου εκκίνησης, η ισορροπία αυτή δεν θα πρέπει είναι σε βάρος του ιδιωτικού μήτε υπέρ της διατήρησης υπερβολικών ρυθμίσεων στην αγορά προϊόντων και της ακαμψίας στην αγορά εργασίας.

8.3 Συμπεράσματα για την οικονομική κρίση

Ο Robert Schuman είχε πει ότι η Ευρώπη δεν θα γίνει σε μία μέρα ούτε χωρίς εμπόδια. Η τρέχουσα συστηματική οικονομική κρίση επιβεβαίωσε την αλήθεια της δήλωσης αυτής και ανέδειξε ένα πρόβλημα με τρεις πτυχές:

Πρώτον, το μέχρι σήμερα ισχύον κοινοτικό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται σε έκτακτες περιπτώσεις έφθασε στα όριά του

Δεύτερον, η Επιτροπή δεν είναι από μόνη της σε θέση να αντιμετωπίσει την ιδιαιτερότητα της οικονομικής αυτής συγκυρίας

Τρίτον, η μέθοδος αντιμετώπισης της κρίσης μέσω κειμένων μειωμένης νομικής δεσμευτικότητας και άνευ νομιμοποίησης εκ μέρους του συνόλου των κοινοτικών οργάνων είναι εσφαλμένη και επιτρέπει στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν εσωστρεφείς μεθόδους αντιμετώπισης των κρίσεων, εκτός κοινοτικού ελέγχου, με τελική συνέπεια την έλλειψη ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και αποτέλεσμα την απώλεια του κοινού αγαθού της Ευρώπης, που είναι η Εσωτερική Αγορά.

Επομένως, είναι αναγκαία η ανεύρεση μίας νέας λύσης, ουσιαστικά η δημιουργία ενός ειδικού συστήματος αντιμετώπισης κρίσεων εκτάκτου ανάγκης όπως αυτή που διανύουμε, πέρα από τα κατ' ανάγκην περιορισμένα όρια των διατάξεων της Συνθήκης. Τα οικονομικά μέτρα που θα ληφθούν για την αντιμετώπιση της κρίσης ξεπερνούν το όριο της παρούσας ανάλυσης.

8.4 Ο συνδυασμός της Οικονομικής Κρίσης με τους κανόνες της Βασιλείας II

Η κρίση και η ανάγκη περαιτέρω δραστικών μέτρων για την αντιμετώπισή της φαίνεται πως δρα «κατασταλτικά» ακόμα και στους πιο άτεγκτους φύλακες θεσμών και λειτουργιών της Ευρώπης.

Στην πρόσφατη συνάντηση των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης διάχυτη ήταν η αίσθηση ότι απαιτούνται κάποιες αλλαγές στους ισχύοντες Κανόνες της Βασιλείας II για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών.

Μάλιστα, ο Υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας Per Steinbrueck δήλωσε πως οι Κανόνες, έτσι όπως έχουν θεσπιστεί, αντί να βοηθήσουν την έξοδο από την τωρινή Κρίση, αλλά και να προστατεύσουν μελλοντικά τις Αγορές από νέα Ύφεση, πιθανόν να έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα. Κι αυτό, γιατί επιτρέπουν στις Τράπεζες να μειώνουν τα Αποθεματικά τους όταν η Οικονομία πάει καλά και τις υποχρεώνουν να συσσωρεύουν κεφάλαια όταν διαφαίνεται κάποια Κρίση - ακριβώς δηλαδή τη στιγμή που οι Εταιρείες έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη για Χρηματοδότηση. (Οικονομία, 2009)

Ήδη άλλωστε πολλοί φορείς της Ε.Ε. προειδοποιούν ότι το μπλοκάρισμα της Πιστωτικής Ροής (περιορισμός των δανείων) παραμένει το κύριο εμπόδιο για την Οικονομική Ανάκαμψη.

Στην πράξη η Βασιλεία II «αναβάλλεται», τουλάχιστον έως τον Οκτώβριο οπότε και θα επανεξεταστεί η εικόνα των αγορών και η πορεία της κρίσης που σήμερα εξακολουθεί να ταλανίζει την παγκόσμια οικονομία και κατ' επέκταση τον τραπεζικό κλάδο.

Κι επειδή η συγκυρία δεν εμπνέει για μεγαλοστομίες που θα αποδειχθούν ατελέσφορες στην πράξη, η Κομισιόν είχε ουσιαστικά να διαλέξει ανάμεσα στην αυστηρή εφαρμογή των κανόνων της Συμφωνίας Βασιλεία II (της συμφωνίας δηλαδή που καθόριζε το ύψος των εποπτικών κεφαλαίων που πρέπει να έχουν οι τράπεζες για να μπορούν να δανείζουν ή να λειτουργούν στην αγορά λιανικής) και στην «προσαρμογή» τους στα σημερινά δεδομένα. Επέλεξε τελικώς τη δεύτερη λύση.

Βέβαια στο Εκοφίν αποφασίσθηκε να ΜΗΝ υιοθετηθεί το πλήρες πάγωμα της Βασιλείας II, όπως ζητούσε η Γερμανία, αλλά να επιβληθούν κάποιοι πιο ελαστικοί κανόνες που προβλέπουν μεν την ύπαρξη κεφαλαίων «ασφαλείας» εκ μέρους των τραπεζών, όχι όμως του ύψους που απαιτούσε η αρχική Συμφωνία. Στόχος παραμένει πάντα η αποτροπή υπερβολικής έκθεσης των τραπεζών είτε σε δανεισμό, είτε σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου. (Το βήμα, 2009)

Μόνο που μετά από την «τροπολογία» του Εκοφίν, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των διοικούντων τις τράπεζες, να αποφασίσουν το μέγεθος του ρίσκου ή το ύψος της έκθεσης των ιδρυμάτων. Μέχρις ενός σημείου βέβαια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ενσωμάτωση της Βασιλείας II αποτελεί εγχείρημα τεράστιων διαστάσεων που όμοιο του δεν έχει προηγούμενο ούτε στην Ελλάδα ούτε στην περισσότερο προηγμένη Ευρώπη. Η βασικότερη και πλέον κρίσιμη μετατροπή που φέρνει η Βασιλεία II είναι η ριζική αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Δεδομένου ότι η Βασιλεία II έχει ενσωματώσει σε σημαντικό βαθμό τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές σε αντίστοιχες εποπτικές απαιτήσεις, είναι εφικτός –υπό προϋποθέσεις-ο μετασχηματισμός της εποπτικής απαίτησης σε πηγή πολύπλευρων επιχειρηματικών ωφελειών με απώτερο στόχο την δημιουργία πρόσθετης αξίας για τους μετόχους των πιστωτικών ιδρυμάτων .

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για την μεγιστοποίηση των παράπλευρων ωφελειών από την υλοποίηση της «Βασιλείας II»:

- Η ενεργός συμμετοχή της ανώτατης διοικητικής βαθμίδας και του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Η καλλιέργεια κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων σε όλο το εύρος του οργανισμού.
- Η υιοθέτηση όσο γίνεται πιο εξελιγμένων μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, γεγονός που θα απαιτήσει σημαντική βελτίωση στις τεχνολογικές υποδομές και τα πληροφοριακά συστήματα κάτι που συνεπάγεται σημαντικό κόστος για τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η Βασιλεία II αναμένεται να δημιουργήσει πρόσθετη αξία για τον μέτοχο η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω αύξησης της κερδοφορίας ή μείωσης του λειτουργικού κόστους από:

- Τον περιορισμό των ζημιών από τον πιστωτικό κίνδυνο.
- Την βελτίωση της πολιτικής και της διαδικασίας σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλή δάνεια.
- Την ενσωμάτωση των παραμέτρων κινδύνου στην τιμολόγηση των προϊόντων και των υπηρεσιών.
- Τον περιορισμό των ζημιών από τον λειτουργικό κίνδυνο και του λειτουργικού κόστους.

Με την εφαρμογή των νέων κανόνων της Βασιλείας II μεταβάλλονται οι συνθήκες του τραπεζικού ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα:

- Ευνοημένες από τις αλλαγές θα είναι οι τράπεζες εκείνες που θα υιοθετήσουν την εξελιγμένη μέθοδο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου(μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων ή IRB)έναντι των τραπεζών που θα παραμείνουν στην πιο απλή μέθοδο (τυποποιημένη),γεγονός το οποίο αντανακλά το κίνητρο που παρέχουν οι εποπτικές αρχές για διαρκή βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνου των τραπεζών. Για το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα αυτό σημαίνει ότι ευνοημένες θα είναι οι μεγαλύτερες τράπεζες οι οποίες έχουν επιλέξει να προχωρήσουν στην εφαρμογή προηγμένων μεθόδων καθώς και εκείνες που είναι επικεντρωμένες στην λιανική τραπεζική με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι το επίπεδο επισφαλειών που μπορεί να έχουν θα είναι ελεγχόμενο.
- Για τις τράπεζες που κάνουν χρήση των εξελιγμένων μεθόδων η ανάπτυξη συστημάτων μέτρησης και παρακολούθησης των αναλαμβανόμενων πιστωτικών κινδύνων από κάθε τράπεζα θα τους επιτρέψει να κάνουν καλύτερες σταθμίσεις

της σχέσεως μεταξύ κινδύνου και τιμολόγησης δανείου. Αυτό σημαίνει ότι θα οδηγηθούμε σε ένα πλαίσιο τιμολόγησης το οποίο θα είναι δικαιότερο και ακριβέστερο μιας και η τιμολόγηση του κάθε πελάτη θα σχετίζεται με το αναμενόμενο ρίσκο του .Οι τράπεζες θα έχουν την δυνατότητα να «ανταμείψουν» τους πελάτες τους που είναι συνεπείς ,τόσο τους εταιρικούς όσο και του ιδιώτες .

- Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ,ειδικότερα το πρακτικό αποτέλεσμα αναμένεται επίσης να είναι θετικό .Στο παρελθόν τα χαμηλά επιτόκια αφορούσαν μόνο τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις. Με το νέο πλαίσιο αυτό θα διαφοροποιηθεί καθώς το χαμηλό επιτόκιο θα είναι συνάρτηση της καλής εικόνας της επιχείρησης ανεξάρτητα από το μέγεθός της .

Για την πλειονότητα των τραπεζών η προσαρμογή τους στην Βασιλεία II συνεπάγεται κόστος το οποίο είναι σημαντικό ειδικότερα για τις τράπεζες εκείνες οι οποίες θα επιλέξουν τις εξελιγμένες μεθόδους ,τόσο σε συστήματα ,ανάπτυξη προηγμένων μοντέλων μέτρησης κινδύνου όσο και σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Σε ό, τι αφορά το ερώτημα αν θα αυξηθούν τα εποπτικά κεφάλαια η απάντηση είναι ότι αυξήσεις θα χρειαστούν μόνο οι τράπεζες με κακή ποιότητα χαρτοφυλακίου ή ανεπαρκή συστήματα διαχείρισης κινδύνου.

Για τους δανειολήπτες και τις δανειολήπτριες εταιρίες θα αυξηθεί η δυσκολία στις χορηγήσεις δανείων λόγω της ατομικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών. Στην ποσοτικοποίηση του πιστωτικού κινδύνου πλέον των καλυμμάτων θα λαμβάνεται υπόψη και η οικονομική ευρωστία του αντισυμβαλλομένου η οποία καθορίζεται από τις πιστωτικές διαβαθμίσεις είτε εξωτερικών φορέων είτε, για τις μεγαλύτερες τράπεζες που διαθέτουν στατιστικά στοιχεία ασυνέπειας των πελατών τους

,από εσωτερικά μοντέλα. Έτσι για παράδειγμα για μια εταιρία με διαβάθμιση AAA ο συντελεστής στάθμισης είναι 20 % ενώ για μια εταιρία με διαβάθμιση BBB είναι 100%. Με την Βασιλεία I και στις δύο περιπτώσει ο συντελεστής στάθμισης ήταν 100%.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Γκαργκάνας, Ν. (2003). Ομιλία του διοικητή της τράπεζας της Ελλάδας κ. Νικολάου Χ. Γκαργκάνα στο γεύμα που παρέθεσε προς τιμήν του η λέσχη Propeller club. Δεκέμβριος

<http://www.bankofgreece.gr>

Γκόρτσος, Χ. (2005). Βασιλεία ΙΙ και κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Μάιος

<http://www.economia.gr>

Γκόρτσος, Χ. (2006). Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεκέμβριος

<http://www.economia.gr>

Δελτίο Τύπου της ΤτΕ, 'Η έκθεση της Τραπεζής της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2008-2009, Αθήνα, 16 Φεβρουαρίου 2009

<http://insight.gr/economy.php?artid=15>

Καθημερινή. (2007) Τι καθιερώνεται με το νέο πλαίσιο Βασιλεία ΙΙ. Αύγουστος

<http://portal.kathimerini.gr>

Καλφάογλου, Φ. (2006). Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων (Βασιλεία ΙΙ) στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Σεπτέμβριος

<http://www.morax.gr>

Κυριακόπουλος, Π. (2006) Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεκέμβριος

<http://www.economia.gr>

Κώνστας, Χ. (2007) Τι αλλάζει στη χρηματοδότηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Επιλογή. Φεβρουάριος

<http://www.economics.gr>

Μαρκάκης, Ε. και Τακόπουλος, Α. Επιπτώσεις από τη συνθήκη της Βασιλείας ΙΙ. Άρθρο Χρηματοδότηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Specisoft

<http://www.specisoft.gr>

Μίχαλος, Κ. (2007) Βασιλεία ΙΙ για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Χαιρετισμός του Προέδρου του Ε.Β.Ε.Α. Κων/νου Μίχαλου σε εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητήριων Ελλάδος, Ανάπτυξη. Απρίλιος

<http://old.acci.gr/anaptixi/0407/ap12.pdf>

Οικονομία (2009) Η Ε.Ε. και οι κανόνες της Βασιλείας για τις τράπεζες. Ιούλιος

<http://www.sofokleous10.gr/portal2/toprotothema/toprotothema/h-----2009070712818/>

Παπαδογιάννης, Γ. (2007) Στην επιφάνεια ο λειτουργικός κίνδυνος των τραπεζών, Επιλογή. Φεβρουάριος

<http://www.economics.gr>

Παπαδογιάννης, Γ. (2008) Μαζικές ρευστοποιήσεις τραπεζικών μετοχών από ξένα χαρτοφυλάκια, kathimerini.gr, Νοέμβριος

<http://insight.gr/economy.php?artid=15>

Πεπέ, Ζ. (2007) Οι συνέπειες της Βασιλείας ΙΙ για δανειολήπτες και εργαζόμενους. Αύγουστος

<http://www.capital.gr>

Πετράκης (2007) Σύμφωνο της Βασιλείας Ι

elern.elke.uoa.gr/Petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc

Σαπουντζόγλου Γ.- Πετόντης Χ. (2006) "Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα

<http://insight.gr/economy.php?artid=15>

Σπινθουράκης, Μ. (2009) ' Στο τούνελ της ύφεσης η ελληνική οικονομία, tonima.gr Ιανουάριος

<http://insight.gr/economy.php?artid=15>

Το βήμα(2009) “Υπό επιτήρηση η Ελλάδα για το έλλειμμα τον Μάρτιο η απόφαση για την περίοδο χάριτος”. Φεβρουάριος

<http://www.tovima.gr/default.asp>

Ξενόγλωσση

Crockett, A. (2002) Institutions for stability-current and past experience. December

<http://www.bis.org/speeches/sp021206.htm>

Tanaka, M. (2007) The macroeconomic implications of the new Basel accord.

<http://www.cesifo-economicstudies.de>

